

Das Adysh-Tetraevangelium

Neu übersetzt und mit altgeorgischen Paralleltexten verglichen

von

Joseph Molitor

Die nun beginnende lateinische Übertragung des Markusevangeliums^a erfolgt nach den gleichen Grundsätzen, die bei der Matthäusübersetzung in Anwendung kamen^b. Nur sind sie weiter verbessert worden, und zwar noch über die bei unserer Ausgabe der Chanmeti- und Haemetitexte im CSCO^c angewandte Methode hinaus. Über die erforderlich gewordenen Änderungen des Wortschatzes unterrichtet ein alphabetisches Verzeichnis am Schlusse dieses Markus-Stückes. Die Bedeutung der runden, eckigen und spitzen Klammern hat sich nicht gewandelt; doch wird ihr Gebrauch zwecks größerer Übersichtlichkeit des Textbildes möglichst eingeschränkt. So sind nunmehr statt der eckigen Klammern die manchmal zu ergänzenden Präpositionen mit einem Bindestrich versehen. Schwer übersetzbare Enklitika werden einfach in runden Klammern (der georgische Urtext in lateinischer Kursivschrift!) ihrem Beziehungswort beigefügt. Die Eigennamen erscheinen künftig in ihrer gebräuchlichen lateinischen Form; bei Abweichungen des georgischen Wortlauts aber steht dieser in lateinischer Umschrift eingeklammert daneben.

Auch der Apparat bringt wieder alle Varianten des Opiza- und Tbeth-Codex, des Tifliser Chanmeti-Palimpsests 844, des Grazer Sinai- (Chanmeti-) Lektionars und des Tifliser Haemeti-Palimpsestfragments 1329. So erscheinen die bekannten Sigla Ad (Adysh-Tetraevangelium von 897), Op (Opiza-Tetraevangelium von 913), Tb (Tbeth-Tetraevangelium von 995), OT (= Op + Tb), 844 (Fragmente zu Mk 9, 43 b, 45, 47 b–50), Sin (Sinailektionar mit der Perikope Mk 16, 2–8) und 1329 (Haemeti-Fragmente zu Mk 2, 4 b, 5 a, 11 b, 12–22 a; 3, 2–9; 5, 1–4 a, 7 b–9 a, 29–41 a; 6, 41 b–45, 50–53 a; 7, 36–37; 8, 1 b–9; 10, 23 b–27 a).

In unseren Tetraevangelien gibt es folgende Textlücken: Bei Ad ist Mk 11, 11 b–16 a unlesbar, Mk 14, 71 b–15, 19 a fällt ganz aus; wir geben die Ergänzung aus Tb (und Op) in *Kursiv*. Ad und Op kennen außerdem nicht den unechten Markusschluß (Mk 16, 9–20).

Evangelium Marci

1,1 Initium evangelii Iesu Christi (k'ristesi)¹, 2 sicut scriptum est in-Isaia (esaja)² pr(o)pheta: Ecce en³ emitto⁴ angelum meum coram ore (=vultu) tuo⁵, qui praeparabit viam tuam⁶ coram ore (=vultu) tuo⁵. 3 Vox clamoris in-deserto: praeparate viam⁷ Domini et rectas facite semitas eius. 4 Fuit autem Iohannes (iovane)⁸ Baptista (*verb. luminis-dator*)⁸ in-deserto, et praedicabat

^a Nach der Ausgabe von R. P. Blake, *The Old Georgian Version of Mark* = PO 20 (1929) 455–574 unter Benutzung der Corrigenda von M. Brière (in seiner Ausgabe des altgeorg. Lukasevangeliums = PO 27 [1955] 453–455) zum Markustext. Die Fehler der latein. Übertragung Blakes wurden stillschweigend richtiggestellt.

^b Vgl. OrChr 37 (1953) 30 f., OrChr 38 (1954) 11.

^c J. Molitor, *Monumenta Iberica antiquiora. Textus chanmeti et haemeti, ex Inscriptionibus, S. Bibliis et Patribus* = CSCO 166 (Subsidia 10) (Löwen 1956) XII f.

¹ + Filii Dei OT. — ² esaia OT. — ³ + ego OT. — ⁴ emittam OT. — ⁵ coram te OT. — ⁶ vias tuas. — ⁷ vias OT. — ⁸ Fuit Iohannes (iovane: om Baptista) OT. —

baptismum⁹ (*verb.* luminis-dationem) paenitentiae ad-remissionem¹⁰ peccatorum; 5 et exibat ad-eum (*gen.*) omnis Iudaea (huriastani) regio¹¹ et¹² Ierusalēmitae (ierusalēmeli) et omnes baptizabantur (*verb.* lumen accipiebant) ex (= ab) illo in-Iordane (iordane) fl(u)mine, et confitebantur¹³ peccata eorum. 6 Iohannes (iovane)¹⁴ autem vestitus fuit pelle cameli¹⁴, et cinctura (= zona) corii cincta-est in-lumbis e(iu)s, et manducabat l(ocustam ?) et mel campestre¹⁵. 7 Et praedicabat et loquebatur¹⁶, quomodo¹⁷ venit (*praes.*) potentior (= fortior) me post me cui non dignus sum ego declinare et¹⁸ resolvere funes (= corrigias)¹⁹ calceamentorum eius; 8 ego baptizo (*verb.* lumen do) vos aqua, ille autem baptizabit vos²⁰ Spiritu sancto. 9 Et fuit in illis diebus, venit Iesus (iesu) a-Nazareth Galilaeae, et baptizatus est in-Iordane ex (= a) Iohanne (iovane)²¹; 10 et [con]festim tantum²² ut²³ exortus-est (= ascendit) ille²³ illinc-de aqua, vidit caelos apertos, et Spiritum²⁴ descendentem sicut columbam super illum; 11 et vox a-caelis (caelo) deaudita-est²⁵: tu es filius meus dilectus, tu mihi-placuisti²⁶. 12 Et confestim²⁷ Spiritus eduxit illum ad-desertum; 13 et fuit ibi quadraginta dies ad-tentandum (= tentandus)²⁸ ex (= a) daemone. Et fuit ille²⁹ cum bestiis, et angeli ministrabant illi (*dat.*). 14 Post³⁰ Iohannis (iovane) autem ad-carcerem traditionem³⁰ venit Iesus ad-Galilaeam³¹; praedicabat evangelium illud³² Dei 15 et loquebatur (= dicebat) quoniam³³ consummatum (= impletum) est tempus et appropinquavit (*verb.* appropinquata est) regnatio (= regnum) Dei; paenitentiam agite et vobis-credibilis-sit [res] evangelii (= credite evangelio)³⁴. 16 Et ut abibat³⁵ in-maris marginem (= ripam)³⁶ Galilaeae, vidit³⁷ Simonem (simon) et Andream (andria)³⁸ fratrem Simonis (simonisi)³⁹; retiabantur⁴⁰ rete (*instr.*)⁴⁰ in-mari⁴¹, quia retiarii⁴² fuerunt⁴². 17 Et dixit illis Iesus: venite et <introrsum>sequimini me, et operabor (= faciam)⁴³ vos ut sitis⁴³ captores⁴⁴ hominum 18 et⁴⁵ confestim⁴⁶ reliquerunt plāgas (= retia) illas⁴⁷ et sequebantur illum. 19 Et ab<-re>iit⁴⁸ pusillum⁴⁸, et vidit ille⁴⁹ Iacobum (iakob) Zebedaei (zebedesi) et Iohannem (iohanē) fratrem eius, et illi quoque⁵⁰ in⁵¹ navi sarciebant-tantum sagenas⁵¹, 20 et confestim⁵² vocavit illos;

⁹ baptismum (*verb.* luminis acceptionem) OT. — ¹⁰ ad-[re]missionem OT. — ¹¹ omnes regiones (*coll.*) Iudaeae OT. — ¹² et Ierusalēmitae omnes et baptizabantur ex (= ab) illo OT. — ¹³ ei-confitebantur OT. — ¹⁴ Et vestitus-est Iohannes (iovane) ut-vestis sua (= vestimento suo) e capillo cameli OT. — ¹⁵ mel et locustam campestrem Op. — ¹⁶ eis-loquebatur Op. — ¹⁷ ecce en OT. — ¹⁸ om ego declinare et OT. — ¹⁹ funem (= corrigiam) Tb. — ²⁰ vos-baptizabit Tb. — ²¹ ex (= ab) Iohanne (iovane) in-Iordane OT. — ²² statim OT. — ²³ in-exoriendo (= ascendendo) illo OT. — ²⁴ + Dei OT. — ²⁵ fuit a-<super>caelis (caelo) OT. — ²⁶ tibi gratus fui OT. — ²⁷ statim OT. — ²⁸ et tentabatur OT. — ²⁹ om ille Tb. — ³⁰ Et post traditionem Iohannis (iovane) OT. — ³¹ + et OT. — ³² om illud OT. — ³³ quia OT. — ³⁴ vobis-credibilis-erit (= sit) [res] evangelii Tb; vobis-credibiles-erunt (= sint) [res] evangelii Op. — ³⁵ + Iesus Tb. — ³⁶ + illam OT. — ³⁷ vidit (+ Pluralinfix) Tb. — ³⁸ Andream (andrea) Tb. — ³⁹ eius OT. — ⁴⁰ cum ret[i]arentur OT. — ⁴¹ super mare illud OT. — ⁴² fuerunt illi retiatores OT. — ⁴³ faciam vos (om ut sitis) OT. — ⁴⁴ retiatores Op. — ⁴⁵ illi autem OT. — ⁴⁶ statim OT. — ⁴⁷ eorum (= suas) OT. — ⁴⁸ pusillum abiit OT. — ⁴⁹ om ille OT. — ⁵⁰ om quoque Op. — ⁵¹ sarciebant plāgas eorum in navi OT. — ⁵² om confestim OT. —

illi autem confestim⁴⁶ reliquerunt patrem⁵³ eorum (= suum) Zebedaeum (zebedē) in navi cum mercenariis⁵⁴, et ierunt⁵⁵ post⁵⁶ illum⁵⁶. 21 Et intraverunt ad-Capharnaum (kap'ernaom)⁵⁷, et confestim⁵⁸ in sabbatis (šap'at'i) docebat in synagoga⁵⁸; 22 et demirati fuerunt (= stupebant)⁵⁹ super magisterium⁵⁹ illud eius; quia fuit⁶⁰ ad-erudiendum eos⁶⁰ ut (= quasi) potestatem-habens⁶¹, et non ut Scribae illi⁶² eorum. 23 Et fuit in-synagoga⁶³ eorum homo spiritu⁶⁴ immundo apprehensus⁶⁴, et ⁶⁵ clamorem-fecit (= exclamavit) 24 et dixit: nos-sine⁶⁶ quid iacet⁶⁷ [penes]⁶⁸ nos et [penes] te⁶⁸, Iesu Nazorae (nazoreveli)⁶⁹? venisti (*verb.* ventus es)⁷⁰ ad-perdendum nos; novi⁷¹ te quis es, Sancte Dei⁷²; 25 et⁷³ comminatus-est illi Iesus et ei-dixit: os occlude⁷⁴ et prodi⁷⁵ ex (= ab) isto! 26 Et concussit⁷⁶ illum spiritus⁷⁷ immundus, et clamorem-fecit (= exclamavit)⁷⁸ voce⁷⁹ magna magna (= permagna)⁷⁹ et exiit ex (=ab) illo; 27 et demirati-sunt⁸⁰ omnes. Conquirebant⁸¹ invicem (=inter se) et loquebantur: quid num (= quidnam)⁸² est haec doctrina nova⁸³? quia potestate (*instr.* = in potestate) immundis illis spiritibus⁸⁴ praecipit (*it.*)⁸⁵ et subditi-sunt⁸⁶ illi (*dat.*). 28 Et egressa-est fama haec⁸⁷ eius⁸⁷ circa⁸⁸ omnes has regiones (*coll.*)⁸⁸ Galilaeae. 29 Et confestim⁸⁹ prodierunt (= exierunt)⁹⁰ illinc-de synagoga⁹⁰, et venerunt⁹¹ ad-domum Simonis (simonisi) et Andreae (andria) una-cum Iacobo (iakob) et Iohanne (iohane)⁹¹; 30 socrus autem Simonis locata-est (= decumbibat)⁹² aestu (= febris)⁹², et confestim⁹³ dixerunt⁹⁴ illi (*dat.*)⁹⁵ propter illam (= de illa); 31 et venit⁹⁶, prehendit manum⁹⁷ et suscitavit (= erexit)⁹⁸, et⁹⁹ reliquit illam aestus ille¹⁰⁰ et¹⁰¹ ministrabat illis¹⁰². 32 Et ut advesperavit¹⁰³, quando¹⁰⁴ occidit sol¹⁰⁴, afferebant illi (*dat.*)¹⁰⁵ omnes aegrotos (*coll.*) et daemónicos (*coll.*)¹⁰⁵; 33 et civitas¹⁰⁶ illa omnis¹⁰⁶ congregata fuit (= erat) coram ianuis (= ante ianuas); 34 et sanavit¹⁰⁷ multos¹⁰⁸ aegrotos ex (= a)

⁵³ Zebedaeum (zebede) patrem eorum OT. — ⁵⁴ + illis eius OT. — ⁵⁵ sequebantur OT. — ⁵⁶ illum OT. — ⁵⁷ kap'ernaum Op.; kapernaum Tb. — ⁵⁸ in-die sabbatorum (šabat'i) et (om Op) intravit in-synagogas eorum et docebat illos OT. — ⁵⁹ admirabatur populus ille magisterium OT. — ⁶⁰ docebat illos OT. — ⁶¹ sicut (+ *igi*) (om *igi* Tb) qui habet potestatem OT. — ⁶² illi Scribae Op; om illi Tb. — ⁶³ in concilio (= synagoga) illo (om illo Tb) OT. — ⁶⁴ quocum (= apud quem) fuit spiritus immundus OT. — ⁶⁵ om et OT. — ⁶⁶ eho (georg-cha) Op; om Tb. — ⁶⁷ est OT. — ⁶⁸ [penes] te et [penes] nos Tb. — ⁶⁹ Nazarene (nazareveli) OT. — ⁷⁰ + hic (= huc) Op. — ⁷¹ novimus OT. — ⁷² sanctus iste Dei OT. — ⁷³ om et OT. — ⁷⁴ occlude os Op. — ⁷⁵ exi OT. — ⁷⁶ prostravit OT. — ⁷⁷ + ille Op. — ⁷⁸ vocem-fecit OT. — ⁷⁹ voce magna OT. — ⁸⁰ demirabantur OT. — ⁸¹ usque-ad-conquirendum OT. — ⁸² om num OT. — ⁸³ hoc magisterium novum OT. — ⁸⁴ spiritibus (+ quoque Op) immundis OT. — ⁸⁵ praecipit (*praes.*) OT. — ⁸⁶ oboediunt OT. — ⁸⁷ propter hoc (= de eo) OT. — ⁸⁸ in-omnem hanc regionem OT. — ⁸⁹ Ad*; om OT. — ⁹⁰ illinc-de synagoga prodii Tb; prodii illinc-de synagoga Op. — ⁹¹ venit in-domum Simonis et Andreae (andria) cum Iohanne (iovanē) et Iacobo OT. — ⁹² concisa (= collapsa) fuit (= erat) febris OT. — ⁹³ om confestim OT. — ⁹⁴ nuntiaverunt OT. — ⁹⁵ Iesu Tb. — ⁹⁶ + Iesus et Tb; + et Op. — ⁹⁷ + eius Tb. — ⁹⁸ + illam OT. — ⁹⁹ + statim Tb. — ¹⁰⁰ febris illa (om illa Op) OT. — ¹⁰¹ et (om et Tb) surrexit et OT. — ¹⁰² illi (*dat.*) Tb. — ¹⁰³ invesperascebat OT. — ¹⁰⁴ et sol [oc]cidit OT. — ¹⁰⁵ conducebant ad-eum omnes aegrotos (*pl.*) et daemónicos (*pl.*) OT. — ¹⁰⁶ omnis civitas OT. — ¹⁰⁷ + Pluralinfix (sekundār!) OT. — ¹⁰⁸ omnes e malis morbis et ex (om ex Op) diversis aegrotationibus OT. —

variis morbis¹⁰⁸, et daemones multos depulsit (= eiecit)¹⁰⁹, et non dominati sunt (= potuerunt) ad-loquendum (= loqui) daemones illi (*pl.*)¹¹⁰, quia noverant illum quoniam Christus (k'riste) est. 35 Et mature¹¹¹ mane¹¹¹ surrexit¹¹², prodivit (= exiit)¹¹³ et ivit¹¹⁴ in-desertum locum, et ibi adorabat¹¹⁵; 36 et sequebatur¹¹⁶ illum Simon et [qui] cum illo illi¹¹⁷; 37 et quando¹¹⁸ invenerunt illum¹¹⁹, dixerunt illi (*dat.*) quoniam omnes quaerunt¹²⁰ te; 38 et¹²¹ dixit illis: venite et eamus¹²² circum¹²³ in-propinquas¹²⁴ illas quoque vico-civitates¹²⁴, ut ibi quoque¹²⁵ praedicem¹²⁶; quia propter hoc veni (*verb.* ventus sum)¹²⁷. 39 Et praedicabat in¹²⁸ synagogis¹²⁹ eorum¹³⁰ in-omni Galilaea, et daemones depellebat (= eiciebat)¹³¹. 40 Et¹²³ venit ad-eum (per)leprosus¹³², precabatur illum et¹³³ genuflexo¹³³ ei-loquebatur quoniam¹³⁴ si¹³⁵ voles potentia tibi-est (= potes) emundare me; 41 Iesus autem commiseratus-est eius, tetendit¹³⁶ manum¹³⁷, attigit¹³⁸ illum et ei-dixit: volo emundare; 42 et ut-primum dixit illi hoc¹³⁹, confestim¹⁴⁰ recessit¹⁴¹ illi (= ab eo) (per)lepra illa et emundatus-est¹⁴¹. 43 Et comminatus-est illi¹⁴² et confestim¹⁴³ propulsavit illum; 44 et dixit illi¹⁴⁴, ne¹⁴⁵ cui nunties¹⁴⁵ sed [ap]age¹⁴⁶ et ostende temetipsum sacerdoti. Et sacrificia propter emundationem tuam quod¹⁴⁷ praecepit¹⁴⁸ Moyses (mose) ad-testificationem eis. 45 Ille autem ut¹⁴⁹ prodivit (= exiit)¹⁵⁰, coepit¹⁵¹ praedicare (*term.*) perquam (= valde) et passim-diffamare¹⁵² verbum illud, et¹⁵³ iam-non potestas-ei-est (*it.* = potest)¹⁵⁴ ad-civitatem manifeste¹⁵⁵ intrare, sed foras (= foris) in-desertis locis fuit¹⁵⁶; et veniebant ad-eum undique¹⁵⁷.

2,1 Et venit¹ deinde (= iterum) ad-Capharnaum (kap'arnaom)² e (= a) pusillis diebus³; audierunt⁴ autem⁴ quoniam⁵ in domo est; 2 et congregati-sunt⁶ multi⁶, ut⁷ non-iam relinqueretur (*term.*) nec extra ianuas⁷,

¹⁰⁹ eiecit OT. — ¹¹⁰ [re]linquebat daemones illos loqui OT. — ¹¹¹ mane crepusculi-matutini tantum valde OT. — ¹¹² + et OT. — ¹¹³ + illinc OT. — ¹¹⁴ abiit OT. — ¹¹⁵ orabat OT. — ¹¹⁶ sequebantur OT. — ¹¹⁷ om illi Op. — ¹¹⁸ om quando OT. — ¹¹⁹ + et OT. — ¹²⁰ quaerimus Tb. — ¹²¹ Iesus autem OT. — ¹²² abeamus OT. — ¹²³ om circum OT. — ¹²⁴ in-propinquos (*coll.* Tb; *pl.* (!) Op) vicos (*coll.*) et civitates (*coll.*) OT. — ¹²⁵ om quoque Op. — ¹²⁶ eis-praedicem OT. — ¹²⁷ missus-sum OT. — ¹²⁸ in- OT. — ¹²⁹ synagogae Tb. — ¹³⁰ + et OT. — ¹³¹ eiciebat OT. — ¹³² Tunc accessit illi (= ad illum) unus leprosus<-factus> OT. — ¹³³ et (om Tb) genua flexit coram illo (om coram illo Op) et OT. — ¹³⁴ om quoniam OT. — ¹³⁵ Domine, si<-igitur> OT. — ¹³⁶ et tetendit Op; et expandit (*aor.*) Tb. — ¹³⁷ + eius Tb. — ¹³⁸ et attigit OT. — ¹³⁹ hoc dixit OT. — ¹⁴⁰ statim OT. — ¹⁴¹ excussa-est ex (= ab) illo lepra illa, et emundatus-est ille Op; emundatus-est ex (= ab) illa lepra Tb. — ¹⁴² + Iesus Tb. — ¹⁴³ statim Op; om Tb. — ¹⁴⁴ ei-dixit Tb; + vide OT. — ¹⁴⁵ ne-forte quis sciat Tb. — ¹⁴⁶ i OT. — ¹⁴⁷ + *igi* Op; sicut (+ *igi*) Tb. — ¹⁴⁸ tibi-praecepit Op. — ¹⁴⁹ om ut OT. — ¹⁵⁰ +illinc Op. — ¹⁵¹ et coepit OT. — ¹⁵² diffamare Tb. — ¹⁵³ quoniam (= ita-ut) OT. — ¹⁵⁴ potestas-ei-fuit (= potuit) OT. — ¹⁵⁵ manifeste ad-civitatem OT. — ¹⁵⁶ commorabatur Op; se-vertebat (= versabatur) Tb. — ¹⁵⁷ de (= ab) omnibus (+ *ve* Tb) [partibus] OT.

¹ intravit Op; intravit Iesus Tb. — ² kap'arnaum Op; kapernaum Tb. — ³ et (om Op) post paucos dies OT. — ⁴ et (om Tb) audierunt OT. — ⁵ quia Op. — ⁶ congregatus-est ibi multitudo populi OT. — ⁷ donec (= ita ut) non-iam locum-daretur (*impf.*) coram (= ante) ianuis illis OT. —

et loquebatur illis verbum illud⁸. 3 Et veniebant⁹ ad-eum, et portabant ad-eum¹⁰ paralyticum¹¹, quem¹² super-habebant (= levabant) quattuor¹², 4 et¹³ non (ver)¹⁴ potuerunt¹⁵ propinquare¹⁶ <foras->de¹⁷ populo illo, refixerunt¹⁸ tectum domus illius, in qua¹⁹ fuit²⁰ et profoderunt (= perfoderunt)²¹ et²² de<orsum>miserunt²² grabatum illum super quem paralyticus ille locatus-est²³. 5 Cum²⁴ vidit Iesus fidem illam²⁵ eorum²⁶, dixit paralytico illi: liber (= fili), [re]mittentur (= remittantur) tibi peccata tua. 6 Et²⁷ fuerunt aliqui (= quidam)²⁸ Scribae ex ibi sedentibus²⁸; considerabant²⁹ in³⁰ cordibus eorum³¹; 7 ad-quid (= quare)³² hic hoc-modo³³ blasphemiam loquitur? quis praevalens est (= potest)³⁴ [re]-mittere peccata at (= nisi) unicus (= solus)³⁵ Deus³⁵? 8 Et³⁶ confestim agnovit Iesus³⁶ spiritu suo³⁷ quia hoc[modo]³⁸ consultant (= cogitant) illi³⁹ in⁴⁰ cordibus eorum⁴¹, dixit illis: ad-quid (= quare)⁴² hoc-modo⁴³ consultatis in⁴⁰ cordibus vestris? 9 quid facilius est dicere⁴⁴ paralytico⁴⁵ [re]mittentur tibi peccata tua, aut (= an) dicere: surge, tolle grabatum tuum et ambula? 10 Sed ut⁴⁶ sciatis quia potestatem-habens est Filius hominis⁴⁷ super terram [re]mittendi (*term.*) peccata, 11 et dixit paralytico illi: tibi loquor, surge, tolle grabatum tuum et abi ad-domum tuam. 12 Et surrexit confestim⁴⁸, sustulit grabatum illum⁴⁹ et exiit⁵⁰ coram omnibus⁵¹. Demirati fuerunt⁵² et glorificabant Deum et loquebantur quoniam nequaquam (= numquam) hoc-modo⁵³ vidimus. 13⁵⁴ Et⁵⁵ exiit deinde (= rursus) ad-maris marginem⁵⁵ et omnis ille populus veniebat ad-eum⁵⁶, et⁵⁷ docebat illos; 14 et abibat⁵⁸ ille illinc⁵⁸, vidit⁵⁹ Levi Alphaei (alp'esi) sedentem⁶⁰ super telonium et dixit illi: insequere me; et surrexit⁶¹ et sectatus-est⁶² illum. 15 Et fuit⁶³ in⁶⁴ accumbendo (*verb.* in accubitu sistendo) eius in⁶⁵-domo eius, et multi publicani et peccatores accubuerunt⁶⁶ cum Iesu et cum discipulis eius, quia fuerunt ibi multi; 16 et sequebantur illum⁶⁷ Scribae⁶⁸

⁸ om illud OT. — ⁹ venerunt OT. — ¹⁰ om ad-eum OT. — ¹¹ grabato (om Op) hominem paralyticum OT. — ¹² sublevatum e (= a) quattuor OT. — ¹³ + ut OT. — ¹⁴ om non Op. — ¹⁵ praevaluerunt OT. — ¹⁶ + ad-eum OT. — ¹⁷ e (= a) OT. — ¹⁸ tunc (om Op) defregerunt OT. — ¹⁹ ubi OT. — ²⁰ ille fuit Tb; fuit ille Op. — ²¹ tulerunt OT. — ²² om et de<orsum>miserunt Op; et demiserunt Tb. — ²³ locatus-est paralyticus ille 1329 OT. — ²⁴ Et 1329 OT. — ²⁵ om illam 1329 Tb. — ²⁶ + et 1329 OT. — ²⁷ om et OT. — ²⁸ aliqui (= quidam) ibi e sedentibus (om e sedentibus Tb) Scribis (Scribae Tb) OT. — ²⁹ consultabant OT. — ³⁰ in- Tb. — ³¹ suis Tb; + et loquebantur OT. — ³² quoniam OT. — ³³ om hoc-modo OT. — ³⁴ cui potestas-est OT. — ³⁵ solus Deus OT. — ³⁶ Iesus autem animadvertit OT. — ³⁷ om suo OT. — ³⁸ hoc-modo Tb. — ³⁹ om illi OT. — ⁴⁰ in- OT. — ⁴¹ + et OT. — ⁴² cur OT. — ⁴³ istud Op. — ⁴⁴ loqui OT. — ⁴⁵ + huic OT. — ⁴⁶ Ut autem OT. — ⁴⁷ potestatem habet Filius hominis OT. — ⁴⁸ ille (om Op) statim et 1329 OT. — ⁴⁹ + suum Op. — ⁵⁰ prodivit 1329 OT. — ⁵¹ + doniq[ue] (= adeo ut) Tb; + quoniam (= ita ut) 1329 Op. — ⁵² admirabantur omnes 1329 OT. — ⁵³ huiusmodi (= tale) miraculum 1329. — ⁵⁴ V. 13 om 1329. — ⁵⁵ Et deinde exiit in-maris marginem OT. — ⁵⁶ sequebatur illum OT. — ⁵⁷ + ibi OT. — ⁵⁸ ille illinc abiit (abibat Op) OT; illinc discedebat 1329. — ⁵⁹ et vidit 1329 Op. — ⁶⁰ cum sedit ille 1329 OT. — ⁶¹ ille surrexit Tb; surrexit ille 1329 Op. — ⁶² sequebatur 1329 OT. — ⁶³ om fuit Tb. — ⁶⁴ ut (+ cum Tb!) sedit ille 1329 OT. — ⁶⁵ in 1329 OT. — ⁶⁶ sederunt 1329 OT. — ⁶⁷ + et 1329 OT; + ut viderunt Op. — ⁶⁸ Scribae illi et Pharisei 1329 OT. —

illi Pharisaeorum⁶⁸; cum viderunt⁶⁹ illum quia manducabat⁷⁰ cum publicanis et peccatoribus⁷⁰, loquebantur⁷¹ discipuli eius: propter quid (= quare)⁷² cum publicanis et peccatoribus manducatis et bibitis? 17 et ut⁷³ audivit⁷⁴ Iesus⁷⁵, dixit illis⁷⁶: non necesse-est vivacibus (= sanis) medicus sed aegrotis, non veni (*verb.* ventus sum)⁷⁷ apparere-facere⁷⁸ iustos sed peccatores⁷⁹. 18 Et⁸⁰ observabant (= ieiunabant) discipuli Iohannis (iovanesi) et Pharisaeorum⁸⁰, et dixerunt illis⁸¹: propter quid (= quare) discipuli Iohannis et Pharisaeorum observant (= ieiunant), discipuli autem⁸² tui non observant (= ieiunant)? 19 Dixit illis Iesus: num praevalescentes sunt (= possunt) progenies (*pl.* = filii) nuptiarum (*sg.*)⁸³, dum sponsus ille cum illis adhuc⁸⁴ est, observare (= ieiunare)? quantum⁸⁵ tempus sponsus ille cum illis adhuc erit, non praevalescentes sunt (= possunt) observare (= ieiunare)⁸⁵; 20 sed venient⁸⁶ dies quando sublatus-erit⁸⁷ ex (= ab) illis sponsus ille, tunc⁸⁸ adhuc⁸⁸ observabunt (= ieiunabunt) in illis diebus⁸⁹. 21 Nemo commissuram panni⁹⁰ infulati⁹¹ [super]ponit (*it.*) super vestem veterem⁹², alioquin (*verb.* si<-igitur> non) devellit⁹³ (*it.*) aequaliter sibi⁹³ novum illud (*nom.*) [quod] (*acc.*) veteris illius, et peius⁹⁴ scissum (= scissura)⁹⁵ fit (*it.*). 22 Et nemo infundit (*it.*) vinum novum in-utres veteres, alioquin (*verb.* si<-igitur> non)⁹⁶ scindit (*it.*)⁹⁷ vinum⁹⁸ utres⁹⁹ illos⁹⁹, et vinum illud¹⁰⁰ effunditur (*it.*)¹⁰¹ et utres illi¹⁰² pereunt¹⁰³ (*it.*), sed vinum novum in-utres novos infundunt (*it.*). 23 Et fuit ut¹⁰⁴ pertransibat ille¹⁰⁵ arvom in sabbato (šap'at'i)¹⁰⁶, et discipuli eius coeperunt in¹⁰⁷ ambulando eorum (= euntibus illis)¹⁰⁷ vellere¹⁰⁸ caput (= spicam)¹⁰⁸; 24 Pharisei autem¹⁰⁹ loquebantur illi (*dat.*): vide quid operantur¹¹⁰ in sabbato, quod non fas est¹¹¹? 25 et ille¹¹² dixit illis: nequaquam (= numquam)-ne¹¹³ a-vobis-lectum-est (= legistis) vobis (= vos)¹¹⁴ quid (+ *igi* = quod) fecit David (davit'), ubi (*temp.*)¹¹⁵ ei-necesse-erat (= necessitatem habuit)¹¹⁶ et peresuriit¹¹⁷

⁶⁹ ut-primum viderunt Tb 1329; om cum viderunt illum Op. — ⁷⁰ cum publicanis et peccatoribus manducat 1329 OT. — ⁷¹ et (om 1329 Op) dixerunt 1329 OT. — ⁷² cur 1329 Op. — ⁷³ ut-primum Op; om ut 1329 Tb. — ⁷⁴ + hoc 1329 OT. — ⁷⁵ + et 1329 Tb. — ⁷⁶ dixit illi Op; eis-dixit 1329. — ⁷⁷ veni 1329 OT. — ⁷⁸ vocare 1329 OT. — ⁷⁹ + ad-paenitentiam 1329 OT. — ⁸⁰ Et fuerunt discipuli Iohannis (iovanēsi) et Pharisaeorum (Pharisei 1329) in observatione (= ieiunio) et venerunt ad-eum 1329 OT. — ⁸¹ illi (*dat.*) 1329 Op; om Tb. — ⁸² et discipuli 1329 OT. — ⁸³ non potestas-est filiis (= non possunt filii) sponsi 1329 OT. — ⁸⁴ om adhuc 1329 OT. — ⁸⁵ om quantum... observare 1329 OT. — ⁸⁶ veniunt 1329 OT. — ⁸⁷ ubi (*temp.*) exaltabitur 1329 OT. — ⁸⁸ et tunc 1329 OT. — ⁸⁹ in illa die 1329. — ⁹⁰ om panni 1329 OT. — ⁹¹ infulatam (om Tb) + novam 1329 OT. — ⁹² vesti veteri 1329 OT. — ⁹³ perrumpit (*it.*) ex (= ab) illa vivax (*acc.* = sanum) illud (*acc.*) Tb; perrumpit vivax quoque illud (*acc.*) ex (= ab) illa 1329 Op. — ⁹⁴ maius Op. — ⁹⁵ dirumpit (dirumpitur 1329) *it.* (+ illud *acc.* Tb) 1329 OT. — ⁹⁶ ut non (= ne) 1329 OT. — ⁹⁷ scindat 1329 OT. — ⁹⁸ + novum 1329 OT. — ⁹⁹ utrem 1329; utrem veterem OT. — ¹⁰⁰ om illud 1329. — ¹⁰¹ effundetur 1329 Op. — ¹⁰² om illi OT. — ¹⁰³ peribunt Op. — ¹⁰⁴ + ille OT. — ¹⁰⁵ om ille OT. — ¹⁰⁶ in-sabbato (šabat'i) ex arvo Tb. — ¹⁰⁷ in via ambulare OT. — ¹⁰⁸ et discerpere caput spicae OT. — ¹⁰⁹ + illi OT. — ¹¹⁰ agunt + discipuli tui OT. — ¹¹¹ + facere OT. — ¹¹² Iesus autem OT. — ¹¹³ om -ne OT. — ¹¹⁴ om vobis OT. — ¹¹⁵ quando OT. — ¹¹⁶ + illi (*dat.*) Tb. — ¹¹⁷ + ille Op. —

et cum illo illi¹¹⁸? 26 quomodo (+ *igi*) intravit in-domum Dei sub Abiathar (abiathar) sacerdotum magistro, et panes illos sacrificii¹¹⁹ comedit, quos¹²⁰ non fas fuit manducare at (= nisi) sacerdotibus solum, et dedit [iis] quoque cum illo qui fuerunt¹²⁰. 27 Et loquebatur illis: sabbatum propter hominem creatum-est et non¹²¹ homo propter sabbatum; 28 Dominus¹²² autem est filius hominis sabbati quoque.

3,1 Et¹ intravit deinde² in synagoga[m] et fuit ibi homo cui exarefacta³ [ex]stitit manus (= qui aridam habuit manum)³ 2 et investigabant illum⁴, si (-igitur)-forte⁵ in⁶ sabbato (*šap'at'i*)⁶ sanaret illum, ut-forte⁷ accusarent illum⁸; 3 et⁹ dixit¹⁰ homini illi, cui (+*igi*) manus exarefacta [ex]stitit¹¹: consistere in-medio¹²; 4 et dixit illis¹³: quid licet¹⁴ in¹⁵ sabbato bene¹⁶ operari (*verb.* boni-opus)¹⁶ aut (= an) maligne¹⁷ operari (*verb.* maligni-opus)¹⁷, spiritum (= animam) vivum-facere (= salvare) aut (= an) perdere? illi autem tacuerunt; 5 et respexit¹⁸ illos iracunde (= cum ira) maeste super caecitate illa cordis eorum, et dixit homini illi: distende¹⁹ manum tuam, et²⁰ distendit²¹, et revixit²² manus illa²³ eius²⁴. 6 Et²⁵ prodierunt (= exierunt)²⁶ Pharisei²⁷ confestim²⁸ cum Herodianis (herodiani)²⁹, et³⁰ consultabant³¹ propter illum, ut-forte³² perderent illum; 7 Iesus autem una-cum discipulis suis³³ abiit³⁴ ad-mare versus³⁴; et multus populus a-Galilaea et a-Iudaea 8 et a-Ierusalēm et ab-Idumaea (idumia)³⁵ et trans Iordanem et a-Tyro (twirosi) et de (= a) Sidone (sidoni)³⁶ populus multus audiebat³⁷ quantum³⁸ ille operabatur et venerant (*verb.* venti fuerunt)³⁹ ad-eum. 9 Et dixit⁴⁰ discipulis suis⁴¹, ut navem pusillam⁴² exspectare-facerent⁴³ illi (*dat.*) <foras->de populo illo⁴⁴, ut non (= ne) coartarent (= comprimerent) illum⁴⁵; 10 quia multos sanavit⁴⁶, sed⁴⁷ insuper irruunt (*prae*s.

¹¹⁸ [qui] cum illo OT. — ¹¹⁹ sacrificiorum Tb. — ¹²⁰ et (om Tb) dedit [iis] quoque (om quoque Tb) cum illo illis (om illis Op) quos non fas fuit (est Op) manducare at (= nisi) sacerdotibus solum OT. — ¹²¹ non<-tamen> OT. — ¹²² + quoque Op.

¹ Et cum discederet illinc Iesus et Tb. — ² deinde intravit Op. — ³ manus exarefacta [ex]stitit OT. — ⁴ + ut Tb. — ⁵ si<-igitur> 1329 OT. — ⁶ in-sabbato (*šabat'i*) 1329 OT. — ⁷ ut 1329. — ⁸ om ut-forte accusarent illum OT. — ⁹ in-illo tempore 1329 OT. — ¹⁰ + Iesus 1329 OT. — ¹¹ + surge et 1329 OT. — ¹² hic (om 1329 Tb) in-[medio] 1329 OT. — ¹³ + Iesus 1329 OT. — ¹⁴ fas est-ne (om -ne 1329) 1329 OT. — ¹⁵ in-1329 Op. — ¹⁶ bonum operari (*verb.* boni opus) 1329 OT. — ¹⁷ malum (*verb.* mali) 1329 OT. — ¹⁸ circumspexit illos Iesus (om Iesus 1329 Op) cum-ira et tristiter propter caecitatem (+ illam 1329) 1329 OT. — ¹⁹ extende 1329 OT. — ²⁰ om et Tb; + ille 1329 OT. — ²¹ extendit manum 1329 OT. — ²² rursum reddita-est 1329 OT. — ²³ om eius 1329 OT. — ²⁴ + sicut una (= altera) illa (illa una Tb) OT. — ²⁵ + ut-primum 1329 OT. — ²⁶ + illinc 1329 OT. — ²⁷ + illi 1329 OT. — ²⁸ om confestim 1329 OT. — ²⁹ herodiani 1329 OT. — ³⁰ om et 1329 OT. — ³¹ consultationem (= consilium) fecerunt 1329 OT. — ³² ut 1329 OT. — ³³ om suis 1329 OT. — ³⁴ recessit ex (= ab) illis et venit (ivit Tb) ad-maris marginem 1329 OT. — ³⁵ om et ab Idumaea 1329 OT. — ³⁶ a-Sidone et [qui] ultra 1329; de (= a) Tyro et Sidone OT. — ³⁷ audivit multa multitudo 1329 OT. — ³⁸ + adhuc Op. — ³⁹ venerunt 1329; veniebant OT. — ⁴⁰ + Iesus Op. — ⁴¹ eius 1329. — ⁴² om pusillam 1329 OT. — ⁴³ praepararent 1329 OT. — ⁴⁴ propter populum illum 1329 OT. — ⁴⁵ prope-accederent illi (= ad illum) 1329 OT; + coartarent (+ illum Tb) OT. — ⁴⁶ sanabat OT. — ⁴⁷ quoniam OT. —

consuet.)⁴⁸ illi (*dat.* = in eum)⁴⁹ ut-forte⁵⁰ attingerent solum-modo⁵¹ illum [ii] qui⁵² (+ *igi*) plexi fuerunt⁵²; 11 et spiritus⁵³ illi immundi, ubi (*temp.*) viderunt illum, procidunt (*it.*) illi (*dat.*)⁵⁴, clamant (*praes. cons.*)⁵⁵ et loquuntur (*praes. cons.*)⁵⁶: quoniam⁵⁷ tu es Filius Dei⁵⁸; 12 et perquam (= valde) comminatur (*it.*)⁵⁹ illis ut-forte⁶⁰ non (= ne) manifestarent illum⁶¹. 13 Et ascendit (*aor.*) ille in-montes⁶² et [eos-] advocavit qui⁶³ placuerunt illi (*dat.*)⁶³, et illi⁶⁴ venerunt ad-eum; 14 et fecit illos⁶⁵ duodecim ut essent illi⁶⁶ cum illo, et⁶⁷ »apostolus« (*praed.* = apostoli) nomen collocavit (= imposuit) eis (*verb. ad-eos*)⁶⁷ ut emitteret illos praedicare, 15 et haberent dominatum eicere (*term.*) daemones. 16 Et collocavit (= imposuit)⁶⁸ nomen Simoni Petrum (*simons dat. petre*) 17 et Iacobo (*iakobs dat.*)⁶⁹ Zebedaei (*zebedessa dat.*)⁷⁰ et Iohanni (*iovanes dat.*) fratri⁷¹ Iacobi (*iakobisi*), et collocavit (= imposuit) illis nomen⁷² Boanerges (*banereges*), quod est⁷³ filii tonitru; 18 et Andream (*andrias dat.*)⁷⁴ et Philippum (*p'ilipes dat.*)⁷⁵ Bartholomaeum (*bart'lomeos dat.*)⁷⁶ et Matthaeum (*mat'es*)⁷⁷ publicanum (*dat.*)⁷⁸ et Thomam (*t'omas dat.*)⁷⁹ et Iacobum Alphaei (*iakobs alp'essa dat.*)⁸⁰ et Thaddaeum (*t'adeos dat.*)⁸¹ et Simonem Chananaeum (*simons kananelsa dat.*)⁸² 19 et Iudam Iscariotem (*iudas skariotelsa dat.*)⁸³, qui quoque tradidit illum. 20 Et venerunt ad-domum⁸⁴ illi⁸⁵, et congregatus-est deinde (= iterum)⁸⁶ populus ille⁸⁷ quoniam⁸⁸ non otium-habent (= ita ut non otium haberent) panem manducare quoque⁸⁸; 21 et ut⁸⁹ audierunt sui illi⁹⁰, prodierunt (= exierunt)⁹¹ apprehendere eum, quia loquebantur quoniam perdeceptus-est⁹². 22 Et Scribae illi ab-Ierusalēm progressi (*verb. venti part. pass. v. venire*)⁹³ loquebantur quoniam Beelzebul (*belzebuli*)⁹⁴ est cum illo⁹⁵, et principe illo (*instr.*) daemonum depellit (= eicit *it.*)⁹⁶ daemones. 23 Et advocavit illos⁹⁷ et parabolā (*parabolis*) loquebatur illis: quomodo num⁹⁸ praevalens est (= potest)⁹⁹ daemon⁹⁹ daemonem depellere¹⁰⁰?

⁴⁸ irruebant Tb; irruebat Op. — ⁴⁹ + populus ille OT. — ⁵⁰ ut OT. — ⁵¹ tantum OT. — ⁵² et quanti habebant languorem (= infirmitatem) (dolorem = morbum Op) attingebant (et attigerunt Op) et (om Op) sanabantur OT. — ⁵³ spiritus illi immundi (*coll.*) spectabant illum et ei-procidebant (ei-prociderunt Op) OT. — ⁵⁴ om illi OT; + et Op. — ⁵⁵ clamabant OT. — ⁵⁶ loquebantur OT. — ⁵⁷ om quoniam OT. — ⁵⁸ + vivi Op. — ⁵⁹ comminatus-est OT. — ⁶⁰ ut OT. — ⁶¹ om illum OT. — ⁶² in-montem OT. — ⁶³ quos volebat OT. — ⁶⁴ om illi OT. — ⁶⁵ duodecim illos OT. — ⁶⁶ om illos OT. — ⁶⁷ om et... eis OT. — ⁶⁸ + illi OT. — ⁶⁹ iakob *acc.* OT. — ⁷⁰ zebedēsi *acc.* OT. — ⁷¹ iovane (*acc.*) fratrem OT. — ⁷² nomina (*coll.*) OT. — ⁷³ sunt OT. — ⁷⁴ andrea *acc.* OT. — ⁷⁵ p'ilipē *acc.* OT. — ⁷⁶ et bart'lomē (*acc.*) OT. — ⁷⁷ mat'es Ad*; mat'eoze *acc.* OT. — ⁷⁸ publicanum (*acc.*) OT. — ⁷⁹ t'oma *acc.* OT. — ⁸⁰ iakob alp'esi *acc.* OT. — ⁸¹ t'adeoz OT. — ⁸² simon kananeli *acc.* OT. — ⁸³ iuda skarioteli (*iskarioteli Tb*) *acc.* OT. — ⁸⁴ in-domum OT. — ⁸⁵ om illi OT. — ⁸⁶ rursum + ad-eum OT. — ⁸⁷ om ille OT. — ⁸⁸ et potestas-fuit illis (= potuerunt illi) non-iam panem manducare OT. — ⁸⁹ om ut OT. — ⁹⁰ [qui] de (= ab) illo illi Op; [qui] de (= e) montibus (*mt'it' = misit' eius?*) Tb. — ⁹¹ et venerunt Tb; et prodierunt Op. — ⁹² exhorruit (*verb. exhorritus est*) OT. — ⁹³ qui (+ *igi* Op) ab-Ierusalēm venti fuerunt (= venerant) OT. — ⁹⁴ benzebuli Ad*; berzebuli OT. — ⁹⁵ cum illo est OT. — ⁹⁶ eicit (*praes.*) OT. — ⁹⁷ eos-advocavit OT. — ⁹⁸ om num Tb. — ⁹⁹ potestas-est daemoni OT. — ¹⁰⁰ eicere OT. —

24 et si¹⁰¹ regnum super semetipsum¹⁰² dividetur¹⁰³, non (ver) poterit¹⁰⁴ <con>stare¹⁰⁵ rex ille¹⁰⁶; 25 et si¹⁰⁷ domus super semetipsam¹⁰⁸ dividetur¹⁰⁹, non (ver) poterit¹¹⁰ domus illa <con>stare¹¹¹; 26 et si¹⁰⁷ daemon¹¹² daemone[m] depellit (= eicit *it.*) et dispertitus est super semetipsum¹¹², non-iam¹¹³ praevalerebit (= poterit)¹¹⁰ <con>stare¹¹⁴, sed consummatus (= finitus) est¹¹⁵. 27 Nec¹¹⁶ potest (*it.*)¹¹⁷ quis¹¹⁸ intrare in-domum potentis¹¹⁹ et vas (= vasa) eius spoliare (*it.*)¹²⁰ dum non (= nisi)¹²¹ prius¹²² colligabit (= colliget) potentem illum et tunc adhuc¹²³ domum illam¹²⁴ eius spoliabit¹²⁵. 28 Profecto¹²⁶ loquor (= dico) vobis quia¹²⁷ omne (+ *ve*)¹²⁸ [re]mittetur filiis hominum, offensiones¹²⁹ et blasphemiae, quantum[cum]que blasphemant; 29 qui autem blasphemabit¹³⁰ in-Spiritum Sanctum¹³¹, non ei-[re]mittetur¹³² [usque] ad aeternitatem (= in aeternum)¹³³, sed debitor (= reus) erit¹³⁴ peccato aeterno (= peccati aeterni)¹³⁵; 30 quia dixerunt¹³⁶ spiritus immundus est cum illo¹³⁷. 31 Et venerunt fratres eius et mater eius et <con>steterunt foras (= foris)¹³⁸, et immiserunt¹³⁹ ad appellandum eum¹³⁹; 32 consedit populus circum illum¹⁴⁰ et¹⁴¹ dixerunt illi (*dat.*): ecce en¹⁴² mater tua et fratres tui quaerunt te¹⁴³; 33 respondit illis et eis-dixit¹⁴⁴: quis (= quae) est mater mea aut (= an)¹⁴⁵ fratres mei? 34 et respexit¹⁴⁶ circum illum (= se) discipulos suos sedentes et dixit¹⁴⁷: ecce mater mea et fratres mei; 35 quia qui faciet voluntatem Dei ille¹⁴⁸ est frater meus et¹⁴⁹ soror mea et mater mea.

4,1 Deinde¹ coepit docere in-maris margine², et congregatus-est ad-eum populus multus, et ille gressus-est-ad (= ascendit) navem³ et consedit⁴ in mari⁵, et omnis ille populus cum illo⁶ secus mare⁷ super terram fuit⁸;

¹⁰¹ si<-igitur> OT. — ¹⁰² super (in-regno Op) regnum Tb. — ¹⁰³ dispertietur Tb; dispertitum-est Op. — ¹⁰⁴ potestas-est (= potest) OT. — ¹⁰⁵ confirmari OT. — ¹⁰⁶ regnum illud OT. — ¹⁰⁷ si<-igitur> OT. — ¹⁰⁸ super domum OT. — ¹⁰⁹ dispertietur Tb; dispertita-est Op. — ¹¹⁰ potestas-ei-est (= potest) OT. — ¹¹¹ domus illa confirmari Op; confirmari domus illa Tb. — ¹¹² daemon super semetipsum surrectus est (= surrexit) et divisus est OT. — ¹¹³ non OT. — ¹¹⁴ confirmari OT. — ¹¹⁵ perfectionem (= finem) habet OT. — ¹¹⁶ et nec (= neque) OT. — ¹¹⁷ potestas-ei-est (= potest) OT. — ¹¹⁸ om quis OT. — ¹¹⁹ in-domum potentis intrare Tb. — ¹²⁰ abripere OT. — ¹²¹ nisi OT. — ¹²² primum OT. — ¹²³ om adhuc Op. — ¹²⁴ om illam OT. — ¹²⁵ abripiet Op. — ¹²⁶ amēn OT. — ¹²⁷ quoniam OT. — ¹²⁸ om *ve* Op. — ¹²⁹ peccata OT. — ¹³⁰ blasphemiam dicet Tb; dicet blasphemiam Op. — ¹³¹ propter Spiritum sanctum Tb; Spiritus sancti Op. — ¹³² habet [re]missionem (remissionem Op) OT. — ¹³³ om usque ad aeternitatem OT. — ¹³⁴ est OT. — ¹³⁵ aeterni iudicii OT. — ¹³⁶ loquebantur quoniam OT. — ¹³⁷ cum illo est OT. — ¹³⁸ extra steterunt OT. — ¹³⁹ transmiserunt illi (= ad illum) et exciebant Iesum (om Iesum Op) OT. — ¹⁴⁰ circum illum populus OT. — ¹⁴¹ + ut-primum OT. — ¹⁴² om en OT. — ¹⁴³ extra (foras = foris Tb) stant et [ex]spectant (quaerunt Op) te OT. — ¹⁴⁴ respondit Iesus et dixit illis Tb; respondit illis Iesus et eis-dixit Op. — ¹⁴⁵ + qui sunt Op. — ¹⁴⁶ circumspexit Tb; passim-conspexit Op. — ¹⁴⁷ dixit illis Tb. — ¹⁴⁸ hic OT. — ¹⁴⁹ om et Tb.

¹ + rursum OT. — ² super maris marginem OT. — ³ usque ad intrandum (ascensum Op) illius ad-navem (in-navem illam Op) OT. — ⁴ + ille in-navi illa OT. — ⁵ + illo Tb. — ⁶ om cum illo OT. — ⁷ in-maris margine OT. — ⁸ stetit OT. —

2 et docebat illos cum-parabola (= in parabolis) perquam (= multum)⁹, et loquebatur illis in-doctrina illa eius. 3 Audite¹⁰: ecce¹¹ prodivit (= exiit) seminator ad-seminandum (= seminare); 4 et fuit in-seminando illo¹² nonnullum (= quiddam) concidit (*aor.*) secus¹³ viam, et venerunt volucres et comederunt illud. 5 Et aliud concidit super petrosum, ubi¹⁴ non fuit pinguedo¹⁵ humi¹⁵ ingens, et confestim¹⁶ germinavit quia non locata-erat¹⁷ illi crassitudo¹⁷; 6 in-affulgendo¹⁸ autem solis (= cum autem affulgeret sol) incaluit illud¹⁸, quia radices (*praed.*)¹⁹ non astrictae-erant (= habuerunt), et²⁰ exaruit. 7 Et aliud concidit in spinis (= spinas)²¹; germinaverunt spinae et suffocaverunt illud et fructum non (ara) e<xtra>didit.²² 8 Et aliud concidit in-terram bonam et e<xtra>dit (*it.*)²³ fructum²⁴ germinatum et accretum²⁵ et profert (*it.*)²⁵ unum (*nom.*) triginta (*acc.*) et sexaginta et centum²⁶; 9 et loquebatur²⁷ cui <positae>sunt (= qui habet) aures ad-audiendum audiat (*imp. I.*)²⁸. 10 Quando igitur²⁹ fuit³⁰ unice (= solus)³¹, interrogaverunt illum qui³² fuerunt circa eum una-cum duodecim parabolas (*coll.*) illas (= de parabolis illis)³². 11 Et dixit³³ illis: vobis traditum³⁴ est novisse mysterium illud³⁵ regnationis (= regni) illius³⁶ Dei, illis autem foraneis³⁷ parabolā (parabolis) loqui (*term.*)³⁸, 12 ut spectatione spectent et non (ver)³⁹ videant, et audito audiant et non (ver)³⁹ animadvertant (= intelligant), ne forte convertantur, et [re]mittatur illis. 13 Et dixit illis: non (+ *ve*)⁴⁰ nostis⁴¹ parabolam hanc? et igitur⁴² omnes parabolas quomodo <num>⁴³ animadvertetis (= intelligetis)? 14 Seminatore⁴⁴ ille verbum disseminat (*it.*)⁴⁴ 15 hi autem⁴⁵ sunt [qui]⁴⁶ cum via (= secus viam) ubi (+ *igi*) disseminata-sunt⁴⁶ verba⁴⁷, et quando audiunt (*it.*) id⁴⁸, venit (*it.*) daemon et eis-accipit (*it.* = capit)⁴⁹ verbum illud disseminatum ad<versus> illos (= eis). 16 Et hi sunt super petrosum⁵⁰ disseminati, qui⁵¹ quando audiunt (*it.*) verbum illud⁵², et⁵² confestim⁵² cum-gaudio excipiunt (*it.*)⁵³, 17 et non constringitur illis radix (= habent illi radicem)⁵⁴, sed temporales sunt (*praes.*

⁹ + et loquebatur illis cum-parabola perquam OT. — ¹⁰ + hoc OT. — ¹¹ om ecce OT. — ¹² + eius OT. — ¹³ super OT. — ¹⁴ + *igi* OT. — ¹⁵ humus OT. — ¹⁶ statim OT. — ¹⁷ fuit profunditas humi OT. — ¹⁸ et ut sol evasit (= ortus est) et incaluit (caluit Tb) et OT. — ¹⁹ radices (*pl.*) OT. — ²⁰ om et OT. — ²¹ inter spinas et Tb; in spinis et Op. — ²² non (ver) protulit OT. — ²³ commodabat OT. — ²⁴ bonum fructum Ad*. — ²⁵ exoriebatur et accrescebat et ferebat OT. — ²⁶ tricies, sexagies et centies OT. — ²⁷ om et loquebatur Tb; et ei-loquebatur Op. — ²⁸ audiat (*imp. II.*) OT. — ²⁹ et ubi (*temp.*: odes statt oden) OT. — ³⁰ + ille OT. — ³¹ seorsum OT. — ³² discipuli sui (= eius) quoniam (om quoniam Tb) quid est parabola illa (haec Op) OT. — ³³ Ille autem eis-loquebatur OT. — ³⁴ commodatum OT. — ³⁵ om illud Tb. — ³⁶ om illius OT. — ³⁷ externis omne (omnia Op) (+ *ve*) OT. — ³⁸ loqui (*nom.*) Tb. — ³⁹ non (ara) OT. — ⁴⁰ om *ve* OT. — ⁴¹ nostisne Op. — ⁴² quomodo igitur OT. — ⁴³ om quomodo num OT. — ⁴⁴ seminator ille qui seminabat verbum seminabat Op; quia qui (+ *igi*) seminat (*praes.*) semen verbum illud seminat Tb. — ⁴⁵ om autem Op. — ⁴⁶ qui (*pl.* + *igi*) super viam Tb; [qui] viae (+ *igi*) quod disseminatum-est Op. — ⁴⁷ verbum OT. — ⁴⁸ verbum illud eius OT. — ⁴⁹ eis-recipient (= capit) OT. — ⁵⁰ in-petroso illo OT. — ⁵¹ + *igi* Op. — ⁵² (om illud et) statim OT. — ⁵³ accipiunt (*it.*) OT. — ⁵⁴ et non eis-constringitur radix inter illos Tb; quia non confirmatae sunt (*praes. cons.*) radices eorum Op. —

consuet.)⁵⁵; deinde⁵⁶ quando eis-occurrit (*it.*)⁵⁷ tribulatio aut⁵⁸ persectatio propter verbum illud, confestim⁵⁹ decipiuntur (*it.*)⁵⁹. 18 Et qui (+ *igi*)⁶⁰ inter spinas⁶¹ disseminati sunt, hi sunt qui verbum illud audiunt (*it.*) 19 et sollicitudines huius regionis (= mundi), et scandalum (= fallacia) divitiarum (*sg.*) quae immiscentur (*it.*)⁶², suffocant (*it.*)⁶² verbum illud et infructuosum fit (*it.*). 20 Et hi sunt qui in-terram illam bonam⁶³ disseminati sunt qui⁶⁴ audiunt (*it.*) verbum illud et excipiunt (*it.*)⁶⁴ et fructum proferunt (*it.*), unus⁶⁵ triginta, unus sexaginta et unus centum⁶⁵. 21 Et dixit⁶⁶ illis: nemo recipit (*it.*) lucernam⁶⁷ et supponit (*it.*) modio⁶⁸ aut subter grabato⁶⁹, sed ut⁷⁰ super candelabrum [super]ponatur⁷¹; 22 quia nihil⁷² est mysterium⁷³ quod <-forte>⁷⁴ non revelatum-est⁷⁵ et ⁷⁶ nec absconditum⁷⁷ quid (= quicquam) est⁷⁸, quod non apparebit⁷⁹; 23 cui <positae>sunt (= qui habet) aures ad-audiendum audiat (*imp. I.*)⁸⁰. 24 Et loquebatur illis reputate⁸¹ quid (+ *ege*) auditis, quia⁸² qua mensura metiemini⁸³, eadem⁸³ remetietur vobis, et addetur⁸⁴ vobis qui istud auditis. 25 Qui (+ *igi*)⁸⁵ habebit, commodabitur⁸⁶ illi, et qui non habebit, quod⁸⁷ (+ *igi*)⁸⁸ habebit accipietur (= capietur)⁸⁹ ex (= ab) illo⁹⁰. 26 Et loquebatur⁹¹: hoc [-modo] (= ita)⁹² est regnatio (= regnum) Dei, sicut⁹³ homo (= vir) adhuc⁹⁴ disseminat (*it.*) semen super terram⁹⁵, 27 et ille⁹⁶ obdormit (*it.*) et surgit (*it.*) nocte et die, et semen illud accrescit (*praes. consuet.*)⁹⁷ quomodo⁹⁸ non scit (*praes. cons.*)⁹⁸; 28 quia a-semetipsa terra illa profert (*it.*) fructum⁹⁹, primum herbam¹⁰⁰ deinde caput (= spicam)¹⁰¹ tunc adhuc perfectum¹⁰² triticum¹⁰³ in capite illo (= in spica illa). 29 Quando autem¹⁰⁴ maturescit (*it.*)¹⁰⁵ fructus ille¹⁰⁶, confestim¹⁰⁷ transmittit (*it.*)¹⁰⁸ »falcem« (m̄guli)¹⁰⁹, quia perventa est (*praes. cons.* = pervenit)¹¹⁰ messis eius¹¹⁰. 30 Et eis-loquebatur¹¹¹: quomodo¹¹² [as]similabimus¹¹³ regnationem (= regnum) Dei, aut (= an) quacum¹¹⁴

⁵⁵ temporalis est (*praes. cons.*) Tb. — ⁵⁶ et OT. — ⁵⁷ [per]venit (*it.*) OT. — ⁵⁸ vel OT. — ⁵⁹ statim scandalizantur (*it.*) OT. — ⁶⁰ om *igi* Tb. — ⁶¹ in spinis Op. — ⁶² eis-sectata-sunt (= ingressa sunt) et suffocant (suffocat Tb) OT. — ⁶³ in-bonam-terram OT. — ⁶⁴ qui excipiunt (*it.*) verbum illud Tb. — ⁶⁵ tricies et (om et Op) sexagies et centies OT. — ⁶⁶ loquebatur OT. — ⁶⁷ nemo lucernam accendit (*it.*) Tb; nemo accendit lucernam Op. — ⁶⁸ modio supponit Tb. — ⁶⁹ + [super]ponunt (*it.*) Op; + imponunt (*it.*) Tb. — ⁷⁰ aut non (= nonne) OT. — ⁷¹ [super]ponunt (*it.*) Op; imponunt (*it.*) Tb. — ⁷² non OT. — ⁷³ absconditum OT. — ⁷⁴ quod OT. — ⁷⁵ manifestabitur OT. — ⁷⁶ om et OT. — ⁷⁷ mysterium OT. — ⁷⁸ om quid est OT. — ⁷⁹ ad-revelatum (= ad revelationem) veniet OT. — ⁸⁰ audient (= audiant) Op; om V. 23 Tb. — ⁸¹ videte OT. — ⁸² om quia Tb. — ⁸³ dimensieritis (om eadem) OT. — ⁸⁴ superadiungetur OT. — ⁸⁵ om *igi* OT. — ⁸⁶ tradetur OT. — ⁸⁷ + adhuc Tb. — ⁸⁸ om *igi* OT. — ⁸⁹ <ad>abundabitur Tb. — ⁹⁰ illi Tb. — ⁹¹ <eis>-loquebatur illis OT. — ⁹² hoc-modo (= ita) OT. — ⁹³ + *igi* OT. — ⁹⁴ om adhuc Tb; quid (= quod) Op. — ⁹⁵ in-terram OT. — ⁹⁶ om ille OT. — ⁹⁷ ecrescit (*praes. cons.*) Op; germinat (*it.*) Tb. — ⁹⁸ (+ *igi*) ille non scit OT. — ⁹⁹ fructum profert (*praes.*) Op; fructum profert (*praes. cons.*) Tb. — ¹⁰⁰ festucam (= culmum) OT. — ¹⁰¹ + et OT. — ¹⁰² plenum OT. — ¹⁰³ tritico (*instr.*) Tb. — ¹⁰⁴ Et quando OT. — ¹⁰⁵ [se-] commodat (*it.*) OT. — ¹⁰⁶ om ille OT. — ¹⁰⁷ statim OT. — ¹⁰⁸ mittit (*it.*) OT. — ¹⁰⁹ falcem (mangali) OT. — ¹¹⁰ pervenit messis OT. — ¹¹¹ + illis Tb. — ¹¹² cui OT. — ¹¹³ [as]similabo OT. — ¹¹⁴ quam parabolam recipiam propter illud OT. —

parabola collocabimus (= ponamus) illud¹¹⁴? 31 sicut granum sinapis¹¹⁵, quod (+ *igi*)¹¹⁶ disseminatur (*it.*) super terram¹¹⁷, minus¹¹⁸ est¹¹⁹ omnibus seminibus, quod est (*praes. cons.*)¹²⁰ super terram; 32 et quando¹²¹ disseminatur (*it.*), germinat (*it.*)¹²² et fit (*it.*) illud maius omnibus oleribus, et [sursum]mittit (*it.*)¹²³ ramos magnos¹²³ quoniam¹²⁴ possibile est (*praes. cons.*)¹²⁵ subter umbra¹²⁶ volucris quoque¹²⁷ caeli permanere (*term.*). 33 Et huiusmodi (= talibus) illis¹²⁸ parabolis (*coll.*)¹²⁹ loquebatur illis verbum quantum¹³⁰ praevalentes fuerunt (= potuerunt)¹³¹ audire (*term.*); 34 et¹³³ extra parabolam¹³² nihil loquebatur illis¹³³; seorsum autem discipulis suis¹³⁴ explicat (*praes. cons.*)¹³⁵ omne¹³⁶. 35 Et¹³⁷ dixit illis in illa die quando invesperavit¹³⁷ venite¹³⁸ et transfretemus illinc¹³⁸. 36 Et reliquerunt populum illum, et abduxerunt¹³⁹ illum¹⁴⁰ ut¹⁴¹ fuit in navi illa¹⁴²; 37 et fuit¹⁴³ ventositas¹⁴⁴ venti magni¹⁴⁴ et perfundebat¹⁴⁵ undas in-navem illam¹⁴⁵ et implevit tantum (<forte> illam¹⁴⁶; 38 ille autem¹⁴⁷ ipse cubuit¹⁴⁸ de(=e) capite (= in puppi)¹⁴⁹ super cervical¹⁵⁰; et expergefecerunt¹⁵¹ et dixerunt¹⁵² illi (*dat.*)¹⁵²: magister, non cura-est tibi¹⁵³, quia perimus? 39 et experrectus-est¹⁵⁴ et comminatus-est vento¹⁵⁵ et mari et ei-dixit: conticesce et os occlude¹⁵⁶; et¹⁵⁷ cessavit ventus ille et fuit¹⁵⁸ tranquillitas magna. 40 Et dixit illis: ad-quid (= quare) tantundem¹⁵⁹ pavidi¹⁶⁰ estis, et iam-non (= nec ultra)¹⁶¹ habetis fidem. 41 Et pertimuerunt¹⁶² timore magno et loquebantur¹⁶³: quisnam¹⁶⁴ est hic, quia venti¹⁶⁵ et mare quoque¹⁶⁶ oboediunt illi (*dat.*)?

5,1 Et transfretavit¹ illinc² trans mare³ in-regionem illam⁴ Gergesenorum (gergeseveli); 2 et ut⁵ e(xtra)gressus-est⁶ ille⁷ illinc-de⁸ navi⁸, confestim⁹

¹¹⁵ sinapis granum OT. — ¹¹⁶ om *igi* OT. — ¹¹⁷ in-terram OT. — ¹¹⁸ quod minus Tb; quia minus Op. — ¹¹⁹ + illud Op. — ¹²⁰ quae sunt OT. — ¹²¹ ubi (*temp.*) OT. — ¹²² evadit (*it.* = ascendit) OT. — ¹²³ assumit (*it.*) (assumet Op) ramos permagnos OT. — ¹²⁴ doniq[ue] (= ita ut) Tb. — ¹²⁵ est (*praes.*) Tb. — ¹²⁶ umbroso (= umbra) OT. — ¹²⁷ om quoque Tb. — ¹²⁸ om illis OT. — ¹²⁹ parabolis OT. — ¹³⁰ sicut OT. — ¹³¹ + illi Op; om illi audire Tb. — ¹³² praeter parabolam OP. — ¹³³ om et ... illis Tb. — ¹³⁴ om suis OT. — ¹³⁵ ediserit (*it.*) OT. — ¹³⁶ + illud Op; illud omne Tb. — ¹³⁷ In illa die ut-primum invesperavit dixit illis (+ Iesus Tb) OT. — ¹³⁸ transfretemus illinc versus (= ultra) OT. — ¹³⁹ [secum-] abduxerunt Tb. — ¹⁴⁰ + discipuli et (om et Tb) OT. — ¹⁴¹ sicut OT. — ¹⁴² + et aliae naves (*coll.*) quae fuerunt cum illo OT. — ¹⁴³ + statim OT. — ¹⁴⁴ flatus venti magnus OT. — ¹⁴⁵ undam illam (om illam Tb) infundebat in-navem illam (om illam Tb) OT. — ¹⁴⁶ quoniam (= ita-ut) implebatur quoque navis illa OT. — ¹⁴⁷ et ipse OT. — ¹⁴⁸ dormivit Tb; fuit Op. — ¹⁴⁹ de (= ex) ore OT; + et dormivit Op. — ¹⁵⁰ super caput (in-capite Tb) illius navis OT. — ¹⁵¹ expergefeciabant illum discipuli OT. — ¹⁵² ei-loquebantur OT. — ¹⁵³ non (nihil Op) sollicitus-esne OT. — ¹⁵⁴ surrexit Iesus OT. — ¹⁵⁵ + illi (*dat.*) OT. — ¹⁵⁶ occludat Tb. — ¹⁵⁷ + statim Tb. — ¹⁵⁸ facta est-OT. — ¹⁵⁹ cur tantundem OT. — ¹⁶⁰ timentes (= timidi) OT. — ¹⁶¹ quomodo non OT. — ¹⁶² + illi OT. — ¹⁶³ + invicem OT. — ¹⁶⁴ quis Tb. — ¹⁶⁵ + quoque OT. — ¹⁶⁶ om quoque Tb. — ¹ venit 1329 OT. — ² om illinc 1329 OT. — ³ + illud 1329 OT. — ⁴ om illam Tb. — ⁵ ut-primum 1329 OT. — ⁶ prodixit 1329 Tb; prodierunt Op. — ⁷ illi Op. — ⁸ a-navi 1329 OT. — ⁹ statim 1329 OT. —

obviam-exibat¹⁰ illi (*dat.*) a-coemeterio¹¹ homo¹² spiritu immundo¹², 3 qui commorans fuit in-coemeterio¹³, et nec (verca) catenā (catenis)¹⁴ non-iam¹⁵ quis potest (*it.*)¹⁶ colligare eum (*term.*)¹⁷; 4 quia multos compedes (*sg.*) et catenas (*sg.*), quibus colligant (*it.*) illum¹⁸, scissit¹⁹ et [con]fregit¹⁹, et nemo potuit subdere²⁰ eum (*term.*); 5 et²¹ semper die et nocte²² in coemeterio²³ et in²⁴ montibus fuit²⁵ clamat (*praes. consuet.*) et lapide (lapidibus)²⁶ se-percutit (*it.*)²⁶. 6 Et ut-primum vidit²⁷ Iesum a-longe, [ac]currebat²⁸ et²⁸ adoravit illum²⁹, 7 et³⁰ clamorem fecit (= exclamavit)³¹ voce magna et dixit³²: quid iacet³³ [penes] me et [penes] te³³, Iesu, fili Dei excelsi? [ad]iuro te per-Deum (*gen.*)³⁴ ne plectas³⁵ me; 8 quia loquebatur illi³⁶: egredere, spiritus immunde, ex isto homine³⁷. 9 Et interrogabat³⁸ illum³⁹: quid est nomen tuum? et ei-dixit ille⁴⁰: legio (legeon) est nomen meum, quia multi sumus nos⁴¹, 10 et precabatur⁴² illum perquam (= valde) ut non (= ne) transmitteret⁴³ illos extra regionem. 11 Et fuit ibi caterva porcorum (*coll.*)⁴⁴ magna⁴⁵ pascens secus montem⁴⁵; 12 et precabantur illum⁴⁶ et ei-dixerunt⁴⁷: trans mitte nos in-porcos illos-ce, ut intremus⁴⁸ ad-eos⁴⁸; 13 et Iesus⁴⁹ praecepit illis⁴⁹, et e<(xtra)>gressi-sunt⁵⁰ spiritus illi immundi⁵¹ et ingressi-sunt⁵² in-porcos illos (*coll.*) et se-[di]rexit caterva illa⁵³ de⁵⁴ petra in-mare⁵⁴, fuit autem⁵⁵ ut(= quasi) duo millia tantum⁵⁶, et [suf]focabantur⁵⁷ in mari⁵⁸. 14 Porcarii autem illi⁵⁹ fugiebant et nuntiaverunt in-civitate⁶⁰ et in-agris⁶¹ (*coll.*); et prodierunt (= exierunt) illi⁶² ad-videndum⁶³ quid (+ *igi*)⁶⁴ factum fuit⁶⁴; 15 et venerunt ad-Iesum (*gen.*) et viderunt daemoniacum illum sedentem et⁶⁵ vestitum⁶⁶ prudenter⁶⁷, quocum (+ *igi*)⁶⁸ fuit⁶⁹ legio (legeon)⁷⁰,

¹⁰ obviabat 1329 OT. — ¹¹ e sepulcro 1329 OT. — ¹² quocum fuit immundus spiritus 1329 OT. — ¹³ qui ut-commorationem habebat (+ *ve*) sepulcra (*coll.*) OT. — ¹⁴ nec-amplius (arcağa) catena (catenis) (catenis *coll.* Op) 1329 OT. — ¹⁵ om non-iam 1329 OT. — ¹⁶ cui potestas-fuit (= quis potuit) 1329 OT. — ¹⁷ compedire illum 1329 OT. — ¹⁸ quia multipliciter catena (catenis) et compede (compedibus) colligatus (compeditus Tb) fuit ille 1329 OT. — ¹⁹ et scindit (*it.*) et configit OT. — ²⁰ cohibere (*term.*) OT. — ²¹ quia OT. — ²² nocte et die OT. — ²³ in-sepulcris (*coll.*) OT. — ²⁴ in- OT. — ²⁵ foras (= foris) se-vertit (*it.*) et OT. — ²⁶ lapide (lapidibus) dat (*praes. cons.*) sibimetipsi Op; [con]cidit (*praes. cons.*) semetipsum saxo (saxis) Tb. — ²⁷ + ille OT. — ²⁸ accurrebat Op; om et Tb. — ²⁹ ille Op. — ³⁰ om et Tb. — ³¹ clamabat OT. — ³² loquebatur OT. — ³³ est meum (= mihi) et tuum (= tibi; nostrum = nobis Tb) 1329 OT. — ³⁴ per-Deum (*dat.*) 1329 OT. — ³⁵ torqueas 1329 OT. — ³⁶ + Iesus 1329 OT, + quoniam Tb. — ³⁷ spiritus iste immundus exi (exeat Op) ex homine isto 1329 OT. — ³⁸ interrogavit 1329 OT. — ³⁹ + Iesus Tb. — ⁴⁰ ille ei-dixit Tb; dixit illi Op. — ⁴¹ om nos OT. — ⁴² precabantur OT. — ⁴³ eiceret OT. — ⁴⁴ porcorum (*pl.*) OT. — ⁴⁵ copiosa in-monte (in-montibus Op) foras (= foris) pascens OT. — ⁴⁶ + omnes illi daemones OT. — ⁴⁷ ei-loquebantur OT. — ⁴⁸ ad-eos intremus OT. — ⁴⁹ praecepit illis Iesus (om Iesus Op) OT. — ⁵⁰ exierunt Op; prodierunt Tb. — ⁵¹ + ex homine illo OT. — ⁵² intraverunt OT. — ⁵³ + porcorum (*coll.*) OT. — ⁵⁴ in-proclivitate illa (= in proclivo loco illo) ad-mare OT. — ⁵⁵ quia fuerunt OT. — ⁵⁶ om tantum OT. — ⁵⁷ [suf]focati-sunt OT, + omnes Tb. — ⁵⁸ + illo OT. — ⁵⁹ pastores autem illi eorum OT. — ⁶⁰ om in-civitate Op; in-civitatibus illis (*coll.*) Tb. — ⁶¹ in-castellis (*coll.*) OT. — ⁶² om illi OT. — ⁶³ + quoniam Tb. — ⁶⁴ quid (+ *dzi*) est quod (+ *igi*) factum-est OT. — ⁶⁵ om et Tb. — ⁶⁶ convestitum OT. — ⁶⁷ et prudentem OT. — ⁶⁸ om *igi* Tb. — ⁶⁹ fuerat OT. — ⁷⁰ legeoni OT. —

et pertimuerunt illi⁷¹; 16 et annuntiaverunt⁷² illis qui (+ *igi*) spectabant⁷³ quomodo (+ *igi*) fuit⁷⁴ propter daemonicum illum et propter porcos (*coll.*)⁷⁵; 17 et coeperunt⁷⁶ precari (*term.*) eum abire (*term.*) a-finibus eorum⁷⁶. 18 Et ut (+ *igi*)⁷⁷ ascendebat ille⁷⁷ in-navem, precabatur illum qui (+ *igi*) daemonicus⁷⁸ fuerat⁷⁸; 19 et non dominatus-est (= admisit)⁷⁹ illi, sed dixit illi: abi ad-domum tuam ad-versus tuos⁸⁰ et annuntia⁸¹ illis quantum⁸² tibi Dominus fecit⁸³ et commiseratus-est tui. 20 Et abiit⁸⁴, coepit praedicare in Decem-civitatibus (*sg.*)⁸⁵ quantum⁸² fecit illi⁸⁶ Iesus⁸⁷, et omnes mirabantur⁸⁸. 21 Et ut⁸⁹ transvectus-est⁹⁰ Iesus, deinde⁹¹ ultro(+ *mo*) versus⁹¹ congregatus-est populus⁹² multus cum illo⁹², et fuit ille in-maris margine; 22 et ecce⁹³ venit aliquis (= quidam)⁹⁴ unus⁹⁵ synagogarum-princeps⁹⁶, cui⁹⁷ nomen dictum-est⁹⁷ Iairus (*iairos*)⁹⁸. Et ut⁹⁹ vidit illum¹⁰⁰ procidit (*aor.*) ad-pedes eius 23 et¹⁰¹ precabatur illum¹⁰² perquam et ei-loquebatur quia¹⁰³ filia mea consummatur, ut¹⁰⁴ venias et manum colloques (= imponas)¹⁰⁵ illi¹⁰⁶ ut¹⁰⁷ effugiat (= salvetur) et vivat¹⁰⁷; 24 et abiit¹⁰⁸ cum illo et sequebatur illum populus multus et coartabant¹⁰⁹ illum. 25 Et mulier¹¹⁰ aliqua (= quaedam) fuit¹¹⁰ super (= in) <per>menstruatione¹¹¹ duodecim annos, 26 et perquam passa¹¹² fuit (= erat) illa e(=a) multis medicis¹¹³, et erogaverat illa (*verb.* erogatum-erat ab-illa) omnem fructum (= omnia bona) eius¹¹⁴, et nihil profecta (*verb.* utilisata)¹¹⁵ fuit (= erat)¹¹⁵, sed magis adhuc¹¹⁶ peius fuit¹¹⁷. 27 Cum audivit igitur [quae] Iesu¹¹⁸, venit¹¹⁹ illa inter populum illum¹²⁰ de posteriore¹²¹, et attigit vestem¹²² eius¹²²; 28 quia loquebatur in-corde suo quoniam¹²³ si vestem solum eius¹²³ attigero vivam¹²⁴. 29 Et confestim¹²⁵ exaruit fons ille sanguinis¹²⁶ illius¹²⁷, et

⁷¹ om illi OT. — ⁷² nuntiabant OT. — ⁷³ a-quibus ille visus-erat (= qui illum viderant) OT. — ⁷⁴ factum-est OT. — ⁷⁵ + illos OT. — ⁷⁶ precabantur illum ut abirent e finibus eorum OT. — ⁷⁷ ut-primum gressus-est-ad (= ascendit) Iesus Op; cum ascenderet Iesus Tb. — ⁷⁸ fuit prius daemonicus ut cum illo esset Op. — ⁷⁹ [re]liquit illum OT. — ⁸⁰ cum ipsis tuis (= ad ipsos tuos) Op; ipsis tuis Tb. — ⁸¹ nuntia OT. — ⁸² + quid Tb. — ⁸³ fecit propter te (om propter Tb: tibi?) Dominus OT. — ⁸⁴ + homo (om homo Tb) ille in-Decem-civitatibus illis et OT. — ⁸⁵ om in Decem-civitatibus OT. — ⁸⁶ om illi Op. — ⁸⁷ + propter illum Op. — ⁸⁸ + et glorificabant Deum Tb. — ⁸⁹ om ut Tb; ut-primum Op. — ⁹⁰ transfretavit OT, + rursum Tb. — ⁹¹ illinc versus (= ultra) et (om et Op) OT. — ⁹² ad-eum populus copiosus Tb; populus copiosus ad-eum Op. — ⁹³ om ecce Op. — ⁹⁴ om aliquis Op. — ⁹⁵ + homo Tb; ad-eum unus Op. — ⁹⁶ synagogae-princeps OT. — ⁹⁷ nomen eius OT. — ⁹⁸ iaros OT. — ⁹⁹ om ut OT. — ¹⁰⁰ + et OT. — ¹⁰¹ om et Op. — ¹⁰² eum-precabatur Tb. — ¹⁰³ quoniam OT. — ¹⁰⁴ sed ut Tb. — ¹⁰⁵ deponas manus Op; colloques manum tuam Tb. — ¹⁰⁶ super illam Tb. — ¹⁰⁷ et effugiet et vivet OT. — ¹⁰⁸ + illinc (om illinc Op) Iesus OT. — ¹⁰⁹ comprimebant OT. — ¹¹⁰ fuit ibi mulier Tb; fuit aliqua mulier ibi Op. — ¹¹¹ in-mulierum lege Op; fonte sanguinis plexa Tb. — ¹¹² attrita (= fatigata) OT. — ¹¹³ ad<versus> multos medicos Op. — ¹¹⁴ omnis fructus eius consumptus fuit Op; abstulit omne (+ *ve*) eius Tb. — ¹¹⁵ utile fuit (+ illi Tb) OT. — ¹¹⁶ om adhuc OT. — ¹¹⁷ venit OT. — ¹¹⁸ et ut-primum audivit illa [quae] Iesu (propter Iesum Tb) OT. — ¹¹⁹ accessit OT. — ¹²⁰ om illum Op; om illa ... illum Tb. — ¹²¹ de (= a) tergo OT. — ¹²² fimbriam Op; fimbriam vestis eius Tb. — ¹²³ etsi tantum vestem eius Tb; etsi vestem eius tantum Op. — ¹²⁴ et ((+ *ve*) et Tb) ut-primum attigit 1329 OT. — ¹²⁵ statim OT. — ¹²⁶ menstruationis Op. — ¹²⁷ om illius 1329 OT. —

cogitaverat (*verb.* ab-ea-cogitatum-erat)¹²⁸ in-carnibus (= corpore) eius¹²⁹, quia sanata est¹³⁰ e(=a) plaga illa¹³¹. 30 Et¹³² confestim agnovit Iesus in corde suo ex illo potentiam egressam (*verb.* prod-itam)¹³², et¹³³ conversus-est populo illi (= ad populum illum)¹³⁴ et ei-loquebatur¹³⁵: quis¹³⁶ attigit vestem meam? 31 et¹³⁷ ei-loquebantur discipuli eius¹³⁷: spectasne¹³⁸ populum hunc, qui coartant¹³⁹ te, et¹⁴⁰ loquëris quis attigit vestem¹⁴¹ meam¹⁴¹? 32 Et circumspectabatur¹⁴² Iesus¹⁴³ ut-forte¹⁴⁴ videret¹⁴⁵ quae (= quis) hoc¹⁴⁶ fecit. 33 Mulier autem illa timuit¹⁴⁷ et tremebat propter illud quod (+ *igi*) fecit illa clam, animadversum-est ab-illa (= intellexit illa)¹⁴⁸ quod (+ *igi*) factum-est¹⁴⁸ super illam (= se). Venit¹⁴⁹ et procidit (*aor.*) ad-illum¹⁵⁰ et nuntiavit illi¹⁵¹ omnem veritatem¹⁵². 34 Iesus¹⁵³ autem dixit illi: filia, fides tua vivam-fecit (= salvavit) te; ambula¹⁵⁴ cum-pace et esto tu cum-vivacitate¹⁵⁵ e(=a) plaga illa tua¹⁵⁶. 35 Et dum ille hoc¹⁵⁷ ei-loquebatur¹⁵⁸ adhuc¹⁵⁹, venerunt aliqui¹⁶⁰ e(=a) synagogarum-principe illo¹⁶¹ et dixerunt¹⁶²: filia illa¹⁶³ tua mortua-est¹⁶⁴; cur¹⁶⁵ molestiam-infers¹⁶⁶ magistro? 36 Iesus autem ut¹⁶⁷ audivit verbum illud¹⁶⁸ dictum¹⁶⁹, dixit principi illi synagogae¹⁷⁰: ne timeas, at crede solum¹⁷¹; 37 et nemini dominabatur (= permisit)¹⁷² sequi cum illo at (= nisi) Petro (petre)¹⁷³ et Iacobo (iakob) et Iohanni (iovane) fratre¹⁷³ Iacobi (iakobisi); 38 et venerunt¹⁷⁴ in-domum illam synagogarum-¹⁷⁵ principis, et vidit¹⁷⁶ quiritationem¹⁷⁷ et flentes et vociferatores perquam (= valde)¹⁷⁷; 39 et intravit et dixit illis: cur conturbati¹⁷⁸ estis et fletis¹⁷⁹? puer[a] (= puella) ista non emortua-est¹⁸⁰, sed dormit; 40 et illi [il]ludebant¹⁸¹ illum; ille¹⁸² autem exegit omnem

¹²⁸ agnovit 1329 OT. — ¹²⁹ e carnibus (om eius) 1329 OT. — ¹³⁰ sanata-est (+ illa Tb) 1329 OT. — ¹³¹ e tormento (+ illo Tb) 1329 OT. — ¹³² Iesus autem animadvertit (= cognovit) a-semetipso egressam (*verb.* exitam) illam potentiam ex illo 1329 OT. — ¹³³ om et 1329 Tb. — ¹³⁴ ad-populum illum (*gen.*) 1329 OT. — ¹³⁵ ei-dixit 1329 Tb; dixit Op. — ¹³⁶ quisnam Tb. — ¹³⁷ discipuli autem eius loquebantur illi (*dat.*) 1329 OT. — ¹³⁸ spectas 1329 OT. — ¹³⁹ <con>tribulant 1329 OT. — ¹⁴⁰ + tu 1329 OT. — ¹⁴¹ me 1329 OT. — ¹⁴² circumspectabat 1329 OT. — ¹⁴³ om Iesus 1329 Tb. — ¹⁴⁴ ut 1329 OT. — ¹⁴⁵ + illam 1329. — ¹⁴⁶ illud OT. — ¹⁴⁷ pertimuit 1329 OT. — ¹⁴⁸ sciebat (om sciebat Tb) quid (+ *igi*) factum-est 1329 OT. — ¹⁴⁹ + ad-Iesum (*gen.*) Tb. — ¹⁵⁰ ad-eum procidit 1329 Tb. — ¹⁵¹ ei-nuntiavit Tb. — ¹⁵² omnem (+ *ve* OT) culpam 1329 OT. — ¹⁵³ ipse 1329 OT. — ¹⁵⁴ abi ad-domum tuam 1329 OT. — ¹⁵⁵ vivax 1329 OT. — ¹⁵⁶ e tormento tuo 1329 OT. — ¹⁵⁷ et fuit (om fuit Op) ut ille (= *igi* Tb) hoc OT. — ¹⁵⁸ loquebatur 1329 Op; loquebantur Tb. — ¹⁵⁹ om adhuc 1329 OT. — ¹⁶⁰ om aliqui 1329 OT. — ¹⁶¹ [qui] (om qui Tb) synagogae principis illius 1329 Tb; [qui] synagogae illius principis Op. — ¹⁶² dixerunt illi Tb; ei-loquebantur 1329 Op. — ¹⁶³ om illa 1329 OT. — ¹⁶⁴ terminata-est (+ et 1329 Op) 1329 OT. — ¹⁶⁵ propter quid Op. — ¹⁶⁶ adhuc molestus-es 1329. — ¹⁶⁷ ut-primum Tb; om Op. — ¹⁶⁸ verba haec 1329 OT. — ¹⁶⁹ quod (= quae) loquebantur (ei-loquebantur Op) 1329 OT. — ¹⁷⁰ synagogae (synagogarum Op) principi illi 1329 OT. — ¹⁷¹ om solum 1329 OT. — ¹⁷² [re]liquit 1329 OT. — ¹⁷³ Petrum et (om et Tb) Iacobum et Iohannem fratrem 1329 OT. — ¹⁷⁴ venit OT. — ¹⁷⁵ synagogae 1329 Tb. — ¹⁷⁶ + ibi Tb. — ¹⁷⁷ turba<tionem> (= tumultum) et fletum et clamorem ingentem 1329 OT. — ¹⁷⁸ turbati 1329 OT. — ¹⁷⁹ + quia OT. — ¹⁸⁰ emortua est 1329 OT. — ¹⁸¹ irridebant 1329 OT. — ¹⁸² ipse 1329 OT. —

(= omnes)¹⁸³ et duxit patrem¹⁸⁴ illius puer[ae] (= puellae) et matrem eius¹⁸⁴ et [quos] cum illo¹⁸⁵, et intravit ubi¹⁸⁶ locata-est puer[a] (= puella) illa¹⁸⁷; 41 etprehendit manum illius puer[ae]¹⁸⁸ et dixit illi¹⁸⁹: Talitha kumi (akumi)¹⁹⁰, quod est cum-edissertione¹⁹¹: puella¹⁹² tibi loquor surge¹⁹². 42 Et confestim¹⁹³ surrexit puella illa et ambulabat¹⁹⁴, quia fuit illa ut (= quasi) duodecim annos¹⁹⁵, et demirabantur¹⁹⁶ illi admiratione magna¹⁹⁷; 43 et mandavit¹⁹⁸ illis¹⁹⁹ perquam (= valde), ut nemo comperiret²⁰⁰, et praecepit illis dare (*term.*)²⁰¹ ad-eam (= ei) panem²⁰¹.

6,1 Et prodivit ille¹ illinc et venit ad-regionem suam², et sequebantur³ illum discipuli eius; 2 et ut⁴ fuit sabbatum⁴, coepit docere⁵ in synagoga eorum⁵, et multi qui audiebant obstupefiebant⁶ [de] magisterio illo eius⁶ et loquebantur: unde⁷ est hoc⁸, et⁹ quid (= quae) est sapientia eius¹⁰, quae commodata est illi¹⁰, et¹¹ potentiae hae¹² quae¹³ e(= a) manibus eius¹⁴ fiunt (*verb. operantur pass.*)¹⁵? 3 non¹⁶ ille est¹⁶ faber¹⁷ filius¹⁷ Mariae (mariamisi) et¹⁸ frater Iacobi (iakobisi) et Iose (iosēsi)¹⁹ et Iudae (iudajsi) et Simonis (simonisi), et sorores eius²⁰ non hic (*adv.*)²¹ nobiscum sunt? et decipiebant²² ad(versus) eum. 4 Iesus autem ei-loquebatur²³: non est propheta inhonestus²⁴ at(= nisi) in-regione sua²⁴ et inter generationem suam²⁵; 5 et non (ver) potestas-erat illi (= potuit ille) nec (verca) unam potentiam (*gen.*) facere²⁶, at (= nisi) paucis aegrotis manum collocavit (= imposuit) et sanavit²⁷ illos; 6 et mirabatur²⁸ incredulitatem illam eorum. Et obambulabat in-castellis (*coll.*) illis circa²⁹ et docebat³⁰; 7 et advocavit duodecim illos et coepit emittere³¹ binos, et tradidit³² illis dominatum³³ super spiritus immundos, 8 et mandavit³⁴ illis³⁵ ut nihil acciperent cum illis (= secum) ad-viam³⁶ at (= nisi) virgam solum, ne³⁷ sacculum³⁸, ne³⁷ panem neque

¹⁸³ omnem illam turba(=)m (multitudinem Tb) 1329 OT. — ¹⁸⁴ patrem et matrem illius puer[ae] Tb; patrem (+ illius Op) puer[ae] et matrem 1329 Op. — ¹⁸⁵ discipulos eius 1329 OT. — ¹⁸⁶ + *igi* 1329 OT. — ¹⁸⁷ puer[a] illa mortua OT; mortua illa puer[a] 1329. — ¹⁸⁸ puer[ae] illius 1329 OT. — ¹⁸⁹ ei-dixit 1329 Tb. — ¹⁹⁰ komi 1329; kumi OT. — ¹⁹¹ cum-interpretatione Tb. — ¹⁹² tibi loquor, puer[a], surge OT. — ¹⁹³ statim OT. — ¹⁹⁴ coepit ambulare OT. — ¹⁹⁵ + circiter OT. — ¹⁹⁶ admirabantur OT. — ¹⁹⁷ + perquam (= valde) Tb. — ¹⁹⁸ mandabat OT. — ¹⁹⁹ + Iesus Tb. — ²⁰⁰ + hoc OT. — ²⁰¹ ut darent (traderent Tb) illi (*dat.*) manducabile OT.

¹ om ille OT. — ² in-suam patriam Tb. — ³ in-sequebantur OT. — ⁴ fuit (om ut!) sabbatum et OT. — ⁵ in-synagoga eorum docere eos OT. — ⁶ admirabantur (om magisterium illud eius) OT. — ⁷ + num Tb. — ⁸ + huius (amisa) OT. — ⁹ aut OT. — ¹⁰ haec huius commodata Tb; haec commodata huius Op. — ¹¹ aut Tb. — ¹² potentia tanta Tb; potentiae tantae Op. — ¹³ om quae OT. — ¹⁴ e manibus huius OT. — ¹⁵ quae fiunt OT. — ¹⁶ an non hic estne OT. — ¹⁷ fabri illius et filius OT. — ¹⁸ om et OT. — ¹⁹ Ioseph (iosebisi) OT. — ²⁰ istius + omnes OT. — ²¹ om non hic OT. — ²² hoc-modo (= ita) scandalizabantur OT. — ²³ loquebatur OT. — ²⁴ contemptibilis (= contemptus) at (= nisi) in-sua regione OT. — ²⁵ eius + et in domo sua OT. — ²⁶ et non fecit ibi potentiam nec (georg. arca) unam (om unam Tb) OT. — ²⁷ sanavit (+ Pluralinfix: sekundär) OT. — ²⁸ demirabatur OT. — ²⁹ et passim-se-vertebat (+ Iesus Tb) circum regiones illas (*coll.*) OT. — ³⁰ + illos OT. — ³¹ + eos (*term.*) OT. — ³² tradebat OT. — ³³ potestatem OT. — ³⁴ mandabat OT. — ³⁵ + Iesus Tb. — ³⁶ super viam OT. — ³⁷ neque OT. — ³⁸ peram OT. —

in cinctura (= zona)³⁹ aes⁴⁰, 9 sed⁴¹ sandalia forte vobis-⟨posita⟩ sunt (= habeatis)⁴¹ et⁴² ne vos-convestiatis (= induamini)⁴² geminatam (adj.)⁴³ camisiā⁴³. 10 Et loquebatur illis: in-quam⁴⁴ intraveritis domum ibi permanete usque ad proditum (= exitum) illinc⁴⁵, 11 et qui⁴⁶ locus non excipiet vos et nec audierit⁴⁷ vos, quando⁴⁸ prodibitis illinc, decutite⁴⁹ pulverem quae erit⁵⁰ subter⁵¹ pedibus vestris ad-testificationem ad-eos (= eis). 12 Et prodierunt illi⁵² et praedicabant ut-forte⁵³ paenitentiam-agerent; 13 et daemones multos (coll.) depellebant (= expellebant)⁵⁴, et ungebant oleum (= oleo) multos aegrotos et sanabantur⁵⁵. 14 Et audivit rex Herodes (herode)⁵⁶ quia revelatum-est nomen Iesu (iesusi)⁵⁷, et loquebatur⁵⁸ quoniam Iohannes (iovane) Baptista a-mortuis surrexit⁵⁹, et propter hoc⁶⁰ fiunt (pass. v. operari) potentiae hae⁶¹ ⟨foras-⟩de (= ab) illo⁶²; 15 alii⁶³ autem⁶³ loquebantur quoniam⁶⁴ Elias (elia) est⁶⁴, nonnulli⁶⁵ loquebantur quoniam⁶⁶ propheta est, sicut⁶⁷ unus e prophetis⁶⁸. 16 Cum⁶⁹ audivit⁷⁰ Herodes dixit: quia⁷¹ cui (+ *igi*)⁷² ego caput abscondi Iohanni (iovane) ille surrexit (verb. surrectus est). 17 Quia ipse⁷³ Herodes transmisit et apprehendit (aor.) Iohannem (iovane), et ligatum⁷⁴ fecit illum in carcere⁷⁴ propter Herodiadem (herodia)⁷⁵ uxoris Philippi (p'ilipe)⁷⁶ fratris sui⁷⁷, quia illam uxorem fecit⁷⁸; 18 quia⁷⁹ loquebatur Iohannes (iovane) Herodi⁸⁰ quoniam non fas est tibi quomodo ⟨-forte⟩ ut-uxorem tuam habeas (verb. tibi-fuit, habuisti)¹⁰¹ fratris uxorem⁸¹. 19 Herodes⁸² autem inimicus-factus-est illi⁸³ et volebat occidere eum et non (ver)⁸⁴ poterat⁸⁵; 20 quia⁸⁶ Herodes timebat Iohannem (iovane), quia cordialiter⁸⁷ sciebat⁸⁸ hominem illum ut-iustum et ut-sanctum⁸⁸, et cavebat⁸⁹ illum et audit (it.) illum et perquam (= multum)⁹⁰ quoque facit (it.)⁹⁰ et libenter

³⁹ in-cinctura Op; cincturae Tb. — ⁴⁰ aereum (= aes) OT. — ⁴¹ et ut (om ut Tb) eis-⟨posita⟩-sint sandalia OT. — ⁴² neque se-convestire (term.) OT. — ⁴³ duas vestes OT. — ⁴⁴ dum quoque intraveritis in-domum OT. — ⁴⁵ usque ad illinc proditum OT. — ⁴⁶ quanti non recipiant vos OT. — ⁴⁷ audierint OT. — ⁴⁸ cum OT. — ⁴⁹ excutite OT. — ⁵⁰ om quae erit OT. — ⁵¹ ex OT. — ⁵² om illi OT. — ⁵³ ut OT. — ⁵⁴ eiecerunt OT. — ⁵⁵ sanabant OT. — ⁵⁶ Herodes rex OT. — ⁵⁷ eius OT. — ⁵⁸ om et loquebatur Tb. — ⁵⁹ surrectus est (= surrexit) OT. — ⁶⁰ illud OT. — ⁶¹ om hae Tb. — ⁶² cum illo Tb; om cum illo Op. — ⁶³ om alii autem Tb; nonnulli Op. — ⁶⁴ om quoniam Elias est Tb. — ⁶⁵ et alii Tb; alii autem Op. — ⁶⁶ om quoniam Tb. — ⁶⁷ vel OT. — ⁶⁸ + primis OT. — ⁶⁹ + autem Op. — ⁷⁰ om audivit Op. — ⁷¹ quoniam OT. — ⁷² om *igi* OT. — ⁷³ hic OT. — ⁷⁴ compedivit et inclusit in-carcere(m) OT. — ⁷⁵ herodiada OT. — ⁷⁶ p'ilipē Tb. — ⁷⁷ eius Tb. — ⁷⁸ sibi-coniunxit ut-uxorem OT. Die Konjektur Brières bei Ad ist falsch: coliqo ist im Original aneinandergeschrieben und (wie im armenischen Text qin arar: uxorem fecit) coliqo uxorem fecit zu lesen! — ⁷⁹ et OT. — ⁸⁰ propter Herodiadem Tb (? fehlt bei Benešević). — ⁸¹ habuisti (= habeas, verb. tibi-fuit) fratris uxorem tuam ut-uxorem Tb; ut uxorem habuisti (= habeas, verb. tibi-fuit) tu fratris uxorem tuam Op. — ⁸² herodias Op (herodias Tb) dat. — ⁸³ in-corde locatum-erat (= posuerat) propter illum(om propter = posuerat eum Op) OT. — ⁸⁴ nihil OT. — ⁸⁵ potestas-ei-erat (= potuit) OT. — ⁸⁶ et OT. — ⁸⁷ om cordialiter OT. — ⁸⁸ noverat illum (om illum Tb) quia homo iustus et sanctus est OT. — ⁸⁹ custodiebat OT. — ⁹⁰ multum honorem (armenisch pat'iv) faciebat illi Tb; quia multum audivit ex (= ab) illo Op. —

oboedit (*praes. cons.*) illi⁹¹. 21 Et fuit⁹² dies opportunus ubi (*temp.*) Herodes (herodeē)⁹³ generis (= natalis) sui⁹⁴ epulum⁹⁵ faciebat⁹⁵ cum⁹⁶ divitibus⁹⁶ et cum⁹⁷ chiliarchis⁹⁷ et cum⁹⁸ principibus Galilaeae; 22 et intravit filia⁹⁹ Herodiadis (hērodiājsi)¹⁰⁰ et¹⁰⁰ saltabat¹⁰¹, et placuit Herodi et convivis¹⁰² illis eius¹⁰². Dixit¹⁰³ puellae illi: pete [a-]me¹⁰⁴ quodcumque¹⁰⁵ vis et tradam tibi¹⁰⁵; 23 et¹⁰⁶ [ad]iuravit illam (= iuravit illi) quoniam quodcumque [a-]me petieris tradam tibi¹⁰⁶ usque ad dimidium regii (= regni) mei. 24 Et¹⁰⁷ prodivit et dixit¹⁰⁸ matri suae¹⁰⁹: quid petam¹¹⁰ [ab] illo¹¹⁰? illa autem dixit illi: caput Iohannis (iovane) Baptistae; 25 et intravit¹¹¹ confestim¹¹² festinanter ad-regem (*gen.*) et dixit illi¹¹³: nunc (+ *ve*) volo ut¹¹⁴ commodas mihi¹¹⁵ super¹¹⁶ discum¹¹⁶ caput Iohannis (iovanesi) Baptistae. 26 Et attristatus-est¹¹⁷ rex¹¹⁸ ille¹¹⁹; propter autem iuramentum¹²⁰ et propter¹²¹ hospites illos¹²¹ non¹²² fefellit illam¹²²; 27 et confestim¹²³ transmisit rex ἡγεμόν (spiculatorem?)¹²³ et praecepit abscidere¹²⁴ caput eius; 28 et abiit et abscidit ille¹²⁵ caput in carcere, et attulit¹²⁶ caput eius super¹²⁷ discum¹²⁷ et tradidit puellae illi, et puella¹²⁸ tradidit¹²⁹ matri suae. 29 Et ut¹³⁰ audierunt¹³⁰ discipuli eius, venerunt¹³¹ et convestierunt corpus illud eius et collocaverunt (= deposuerunt) in monumento¹³². 30 Et congregati-sunt¹³³ Apostoli illi¹³⁴ ad-Iesum (*gen.*) et nuntiaverunt¹³⁵ omne quantum operati-sunt et¹³⁶ docuerunt. 31 Et dixit illis¹³⁷: venite vos seorsum ad-locum desertum¹³⁸, et requiescite pusillum, quia¹³⁹ multi fuerunt qui (+ *igi*) veniebant et abibant¹³⁹, et nec ad-panem manducandum eis-otium-est (*praes. cons.*)¹⁴⁰. 32 Et abierunt ad-desertum locum¹⁴¹ navi seorsum, 33 et viderunt¹⁴² illos euntes et agnoverunt illos multi¹⁴², et pedestres ex omnibus civitatibus¹⁴³ [ac]curre-

⁹¹ et ut-fas-est (*adv.* = decenter) audit (*it.*) illum Tb; et libere ex (= ab) illo audiebat ille (? georg. missa) Op. — ⁹² ut-primum fuit Op. — ⁹³ herode OT. — ⁹⁴ in-tempore generis eius OT. — ⁹⁵ cenam parabat Tb; paratum fecit panem Op. — ⁹⁶ principibus eius (= suis) OT. — ⁹⁷ et chiliarchis eius (= suis) OT. — ⁹⁸ nobilibus OT. — ⁹⁹ + illa OT. — ¹⁰⁰ herodiājs (om et Op ?) OT. — ¹⁰¹ ad-saltandum Op. — ¹⁰² cum illo [con]vivis (+ illis Op; + illis saltatio illa eius Tb) OT. — ¹⁰³ Et dixit Herodes rex OT. — ¹⁰⁴ [a-]me-pete OT. — ¹⁰⁵ et tradam tibi quodcumque vis Tb. — ¹⁰⁶ om et... tibi OT. — ¹⁰⁷ Illa autem OT. — ¹⁰⁸ interrogavit OT. — ¹⁰⁹ + quoniam OT. — ¹¹⁰ [ab-]eo-petam OT. — ¹¹¹ + puella illa OT. — ¹¹² om confestim OT. — ¹¹³ ei-dixit Tb. — ¹¹⁴ volo ut nunc (+ *ve*) OT. — ¹¹⁵ mihi-commodas Tb. — ¹¹⁶ disco OT. — ¹¹⁷ contristatus-est Op; tristis factus-est (*pass. v. operari*) Tb. — ¹¹⁸ + Herodes OT. — ¹¹⁹ om ille OT. — ¹²⁰ + illud OT. — ¹²¹ cum illo [con]vivas OT. — ¹²² non voluit (= noluit) [con]temnere (contristare Op) puellam illam OT. — ¹²³ statim emisit armigerum suum OT. — ¹²⁴ recipere (= capere) OT. — ¹²⁵ om ille OT. — ¹²⁶ recepit (= cepit) OT. — ¹²⁷ patinā (*instr.*) OT. — ¹²⁸ + illa OT. — ¹²⁹ [at]tulit OT. — ¹³⁰ audierunt (+ hoc Tb) OT. — ¹³¹ et venerunt OT. — ¹³² collocaverunt (sepelierunt Tb) in-sepulcro OT. — ¹³³ Et venerunt et <intro>congregati-sunt OT. — ¹³⁴ om illi OT. — ¹³⁵ + illi OT. — ¹³⁶ + quantum Op. — ¹³⁷ + Iesus OT. — ¹³⁸ in-desertum locum (om locum Op) OT. — ¹³⁹ quia fuerunt venientes et abeuntes (om et abeuntes Tb) multi OT. — ¹⁴⁰ nec-amplius otium-habebant (om otium-habebant Op) ad-panem manducandum (+ otium habebant Op) OT. — ¹⁴¹ in-desertum locum OT. — ¹⁴² vidit illum populus ille abibant adhuc (= quidem) et animadverterunt (= cognoverunt) multi OT. — ¹⁴³ civitatibus (*coll.*) OT. —

bant¹⁴⁴ ibi (= illuc) et congregati-sunt et occesserunt (= accesserunt) illis (= ad illos) ibi¹⁴⁴; 34 et prodivit¹⁴⁵, vidit populum¹⁴⁶ multum et misericordiam fecit super illos¹⁴⁷ quia fuerunt illi¹⁴⁸ sicut oves, quae non habent pastorem, et coepit docere eos perquam (= multum). 35 Et ut tempus multum¹⁴⁹ intermissum-est¹⁵⁰, accesserunt illi (= ad illum) discipuli¹⁵¹ et ei-dixerunt¹⁵² quoniam desertus est locus¹⁵³, et tempus multum¹⁵⁴ intermissum est (= praeteriit)¹⁵⁴; 36 dimitte¹⁵⁵ illos ut eant in-[quos] circum agros (*coll.*) et castella (*coll.*)¹⁵⁵, et emant propter semetipsos¹⁵⁶ quid (= quod)¹⁵⁷ manducabunt (= manducent). 37 Ille¹⁵⁸ autem respondit et¹⁵⁹ dixit illis: Date¹⁶⁰ vos illis¹⁶⁰ manducabile; et¹⁶¹ dixerunt illi (*dat.*)¹⁶¹ Si¹⁶² abibimus et ememus ducentis denariis panem et dabimus illis¹⁶³ ad-manducandum¹⁶⁴? 38 Ille¹⁶⁵ dixit illis: quanta (= quot) azyma (*sg.*) habetis¹⁶⁶? ite et videte; et ut¹⁶⁷ viderunt nuntiaverunt¹⁶⁸: quinque azyma (*sg.*)¹⁶⁹ et duos pisces (*sg.*). 39 Et praecepit illis cum-accubitu¹⁷⁰ consedere (= ut accubitu sederent) omnes¹⁷¹ ut-hospites ut-hospites (= per hospitium)¹⁷² super viridem herbam; 40 et accubuerunt¹⁷³ panis comparticipes (*coll.*) centeni et quinquageni¹⁷³. 41 Et recepit¹⁷⁴ quinque illa azyma-(*sg.*)¹⁷⁵ panes (*sg.*) et duos pisces (*pl.*)¹⁷⁶, et aspexit¹⁷⁷ ad-caelum¹⁷⁷, benedixit¹⁷⁸ et fregit¹⁷⁹ panes illos¹⁸⁰, et tradebat discipulis suis ut-forte¹⁸¹ apponerent illis¹⁸², et duos illos pisces¹⁸³ divisit omnibus¹⁸⁴; 42 et¹⁸⁵ manducaverunt omnes et saturati-sunt 43 et sustulerunt superflua¹⁸⁶ fragmenta (*sg.*) (= superfluum fragmentorum)¹⁸⁶ duodecim cophinos (*sg.*)¹⁸⁷ et piscium illorum quoque¹⁸⁸; 44 fuerunt autem¹⁸⁹ manducantes¹⁹⁰ illi illum panem (*verb.* manducatores illi illius panis) quinque millia hominum (= virorum)¹⁹⁰. 45 Et confestim¹⁹¹ coegit¹⁹¹ discipulos suos¹⁹² ascendere (*term.*)¹⁹³ in-navem

¹⁴⁴ congregatus-est ibi et accesserunt illis (= ad illos) OT. — ¹⁴⁵ + Iesus et OT. — ¹⁴⁶ + illum OT. — ¹⁴⁷ commisertus-est illorum OT. — ¹⁴⁸ om illi Op. — ¹⁴⁹ multum tempus OT. — ¹⁵⁰ praeteritum fuit (= praeteriit) OT. — ¹⁵¹ + eius OT. — ¹⁵² ei-loquebantur Tb. — ¹⁵³ + hic OT. — ¹⁵⁴ est adhuc perquam (= valde, multum) OT. — ¹⁵⁵ populum hunc ut abeant in-circum castella (+ et vicinias (*coll.*) Op) OT. — ¹⁵⁶ sibi-metipsis OT. — ¹⁵⁷ + *igi* OT. — ¹⁵⁸ Ipse OT. — ¹⁵⁹ om respondit et Tb. — ¹⁶⁰ vos date istis OT. — ¹⁶¹ illi autem dixerunt illi (ei-dixerunt Tb) OT. — ¹⁶² om si OT. — ¹⁶³ istis Op; his Tb. — ¹⁶⁴ manducabile OT. — ¹⁶⁵ Iesus autem OT. — ¹⁶⁶ quantos (= quot) habetis panes (*sg.*) OT. — ¹⁶⁷ om ut OT. — ¹⁶⁸ et ei-dixerunt OT. — ¹⁶⁹ panes (*sg.*) OT. — ¹⁷⁰ om cum-accubitu OT. — ¹⁷¹ eos Op (om eos Tb). — ¹⁷² ut-panis consortes ut-panis consortes (= per consortium panis) OT. — ¹⁷³ consederunt ut-acies ut-acies centena (= per ordines centenos) et quinquagena (= quinquagenos) OT. — ¹⁷⁴ + Iesus OT. — ¹⁷⁵ om azyma OT. — ¹⁷⁶ duos pisces (*sg.*) OT. — ¹⁷⁷ aspexit (+ oculi[s] sui[s] = sustulit oculos suos Tb) ad-(super)caelum OT. — ¹⁷⁸ + illis Tb. — ¹⁷⁹ [con]fregit 1329 OT. — ¹⁸⁰ panem (om panem Tb) illum 1329 OT. — ¹⁸¹ ut 1329 OT. — ¹⁸² populo illi Tb. — ¹⁸³ + isto-eodem [-modo] 1329 OT. — ¹⁸⁴ omnibus divisit Tb. — ¹⁸⁵ om et Tb. — ¹⁸⁶ fragmenta (om superflua) 1329; superfluum fragmentorum (*sg.*) Tb; superfluum fragmentarium Op. — ¹⁸⁷ + cum-plenitudine 1329; plenos OT. — ¹⁸⁸ et ex piscibus illis (*sg.*) isto-modo quoque Tb; isto-modo quoque ex piscibus illis (*sg.*) Op; ex piscibus illis (*sg.*) 1329. — ¹⁸⁹ et fuerunt 1329 Op. — ¹⁹⁰ quanti (qui Tb) (+ *igi*) manducaverunt ut (= quasi) quinque millia (+ circiter Tb) virorum solum 1329 OT. — ¹⁹¹ statim invitabat 1329 OT. — ¹⁹² om suos 1329 OT. — ¹⁹³ intrare (*term.*) 1329 OT. —

et¹⁹⁴ missitari (= praecire)¹⁹⁵ ad-Bethsaidam (bet'saida)¹⁹⁵ usque¹⁹⁶ ad dimissionem populi illius (= usque dum dimitteret populum illum)¹⁹⁶. 46 Et ut¹⁹⁷ se abalienavit ipse e (= a) populo illo¹⁹⁷, gressus-est-ad¹⁹⁸ <ad->montem¹⁹⁹ ad-adorandum²⁰⁰. 47 Et ut²⁰¹ invesperavit, fuit²⁰² navis²⁰³ media²⁰⁴ in-mari (= in medio mari)²⁰⁴ et ille²⁰⁵ solum (= vero)²⁰⁶ unicus fuit super terram²⁰⁷; 48 et vidit illos prohibitos²⁰⁸ ex (= ab) unda illa navis²⁰⁹, quia ventus contrarius fuit²¹⁰; et²¹¹ in-quarta²¹² circiter²¹³ vigilia noctis venit ad-eos²¹⁴, ambulabat super mare et volebat pertransire (= praeterire) eos. 49 Illi autem, ut-primum viderunt illum²¹⁵ ambulantem²¹⁶ super mare, phantasma quoddam [esse] cogitabant²¹⁷, et clamorem-fecerunt (= exclamaverunt); 50 quia omnes viderunt illum²¹⁸ et tremefacti-sunt, et²¹⁹ confestim²¹⁹ loqui²²⁰ coepit ad<versus> eos²²⁰, et dixit²²¹ illis²²¹: firmi²²² estote, ego sum ne timeatis. 51 Et gressus-est-ad (= ascendit)²²³ cum illis in-navem illam²²⁴, et cessavit ventus ille, et amplius²²⁵ in cordibus eorum (= suis)²²⁶ demirabantur²²⁷; 52 quia non (ver) animadverterunt (= intellexerunt) super²²⁸ panes eorum, quia corda²²⁹ eorum insana fuerunt²²⁹. 53 Et transfretaverunt illi²³⁰ ad-terram²³¹ et ierunt ad-Genesare (genesared *term.*)²³¹. 54 Et ut e<xtra>gressi-sunt²³² illi²³³ illinc-de navi, confestim²³⁴ agnoverunt illum homines illi illius loci; 55 et [ac]currebant²³⁵ circa²³⁶ in-omnia castella (*coll.*) illa²³⁶ et coeperunt grabatis aegrotos passim-[ac]cipere²³⁷ ubi quoque (= ubicumque)²³⁸ audiunt (= *it.*)²³⁹ quoniam ibi est; 56 et in-quae²⁴⁰ intrat (*it.*)²⁴¹ castella (*coll.*) aut²⁴² in-civitates (*coll.*) aut²⁴² in-agros (*coll.*), super vicos(*coll.*)²⁴³ [super]ponebant²⁴⁴ aegrotos (*coll.*)²⁴⁵, et precabantur illum²⁴⁶ ut-forte²⁴⁷ fimbriam solum²⁴⁸ vestis eius attingerent, et quanti-[cum]que(= quotquot) attigerunt²⁴⁹ illum (illam?) vivebant (= salvabantur).

¹⁹⁴ ut 1329 OT. — ¹⁹⁵ antecederent trans mare illud versus Bethsaidam (bet'sajda Tb) 1329 OT. — ¹⁹⁶ donec (= usque dum) dimitteret ille populum (+ illum OT) 1329 OT. — ¹⁹⁷ se-abalienavit illis OT. — ¹⁹⁸ et ille (om ille Op) ascendit OT. — ¹⁹⁹ ad-montes OT. — ²⁰⁰ ad-orandum OT. — ²⁰¹ ut-primum OT. — ²⁰² + rursum OT. — ²⁰³ + illa OT. — ²⁰⁴ in-medio mari illo tantum Tb; tantum in-medio mari illo Op. — ²⁰⁵ + ipse OT. — ²⁰⁶ om solum OT. — ²⁰⁷ in-terra Op. — ²⁰⁸ quia premebantur OT. — ²⁰⁹ in-ambulando (= cursu) illo navis OT. — ²¹⁰ fuit ventus ille (om ille Tb) ab-ore (= a fronte) eorum (= contrarius eis) OT. — ²¹¹ + fuit Tb. — ²¹² om quarta Tb. — ²¹³ om circiter OT. — ²¹⁴ + Iesus (+ et Op) OT. — ²¹⁵ om illum Tb. — ²¹⁶ cum ambulare OT. — ²¹⁷ cogitabant quoniam phantasma quoddam est OT. — ²¹⁸ om illum Tb. — ²¹⁹ statim 1329 OT. — ²²⁰ loquebatur illis (+ Iesus Tb) 1329 OT. — ²²¹ eis-dixit 1329 OT. — ²²² animati OT; animosi 1329. — ²²³ ascendit 1329 OT. — ²²⁴ om illam 1329 OT. — ²²⁵ ampliore-modo 1329 OT. — ²²⁶ om in cordibus eorum 1329 OT. — ²²⁷ + discipuli eius (om eius Tb) 1329 OT. — ²²⁸ om super 1329. — ²²⁹ fuerunt corda eorum insana 1329 OT. — ²³⁰ om illi 1329 OT. — ²³¹ et venerunt (bis hierhin 1329!) ad-terram in-Genesareth (*gen*; ad-Genesareth Op) OT. — ²³² prodierunt (= exierunt) tantum OT. — ²³³ om illi OT. — ²³⁴ statim OT. — ²³⁵ percurrerant OT. — ²³⁶ in-omnes illas regiones (*coll.*) OT. — ²³⁷ recipere (+ grabatis Op) omnes illos (om illos Op) aegrotos grabatis (om grabatis Op) OT. — ²³⁸ + quidam Tb. — ²³⁹ audit Op. — ²⁴⁰ quo<cumque> OT. — ²⁴¹ intrabat OT. — ²⁴² et OT. — ²⁴³ vicos (*pl.*) OT. — ²⁴⁴ collocabant (= deponebant) OT. — ²⁴⁵ infirmos eorum OT. — ²⁴⁶ om illum Tb. — ²⁴⁷ ut OT. — ²⁴⁸ om solum Tb; tantum Op. — ²⁴⁹ eum-(eam-?) attingebant OT.

Abweichungen vom Wortschatz der Mt-Übertragung

Wir bringen in alphabetischer Reihenfolge die alte Übersetzungsweise und fügen hinter dem Doppelpunkt die jetzige bei:

[a], [a-]: a-; accubare: accubitu-sedere; [ad]: ad-, als attributive Bestimmung: ut-; addere: adiungere; adventus: ventio; aestimare: adnumerare; affligere: premere; alere: nutrire; aliqui: nonnulli; aliquid: nonnullum; alioquin: si<-igitur> non (= alioquin); nec amplius: nec [amplius]; angulus-platearum: angulus-plateae; anquirere: interrogare; [ante]quam <nondum>: [ante]quam nondum; apage[te]: apagete; appretiare: mercedem-facere; apud: cum (= apud); assidēre: considerare; [as]sidere: consedēre; assumere: terminare (= consummare); caelum <-supra>: <super>caelum; caritas: dilectio; carus-est [ei]: carus-ei-est; certiozem-facere: scire-facere; comprimere (Mt 13,15): attristare; concutere: quater; conquassare: commovere; contemplari: intueri; <con>transire: pertransire; convenire [cum]: seconiungere [cum]; crescere: accrescere; cum c. ind. impf.: cum c. conj. impf.; [cum] c. abl. = cum-; [alapas], [plagas] dare: dare; [de]: de-; <-dem>: (+ ve); Decapolis: Decem-civitates; <deorsum>-de: <foras>-de; de<super>cadere: <desuper>cadere; diabolus: daemon; diffindere: dirumpere; distinguere: [ap]parere-facere; dividere: dispartire; domicilium-constituere: <per>habitare; domicilium-statuere: habitare; donec (= quousque): quousque; do-niq[ue] (= usquequo): usquequo; ecce <en>: ecce en; ecce <illic>: ecce istic; eleemosyna: benefactum; elee[mosyna]: bene operari; erga: [ad]versus; est-ei Ե՛ղի: habet; exclamare: clamorem-facere; expandere: dividere; foedus: pollicitatio; formosus: benignus; frons: os; grandis: ingens; habitatio: commoratio; <hic>, <hoc> etc.: (+ ese); <ille>, <illi> etc.: (+ igi); <illic>: istic; [in]: in-; indui: indui (*verb.* se-convestire); inire: introire; insectatio: persecutio; intelligens: cognitor; intrinsecus: abintus; [ab], [ad] invicem: invicem; <iste>, <ista> etc.: (+ ege); istic: [il]lic; ita: hoc [-modo]; laboriose: aegre; lectitare: legere; legere: colligere; mercenarius: operarius; metiri: dimetiri; minimus: minor (= minimus); nasci: gigni; nativitas: genus; navigium: navis; nisi: at; obiurgare: repellere; obstupescere: demirari; <ob>volvere: obvolvare; offendiculum: scandalum; oppositus: versus; parare: <ap>parare; parēre: gignere; pervulgare: passim-diffamare; porrigere: tendere; possidens: pretiosus (= locuples); pretiosus: honestus; quantumcumque: quantumcumque; quare: cur; quasi: circiter; quicumque: singulus; quidam: aliquis, nach si, nisi, ne, num: quis; quodie: ubi (*temp.*); ubi (primum): ubi-primum; redire: introire; regio-circa: circum-regio; <re>stituere: [re]stituere; resurrectio: surrectio; retinere: apprehendere; scandalum: deceptio; seditio: turba(tio); sic: isto [-modo]; sic<-dem>: isto-eodem [-modo]; sic-et: isto-modo quoque; sub: subter c. abl.; tabula: mensa; talis ցեղորոճի: huiusmodi, ցեղորոճի istiusmodi; timet ցոճոճ aor. Թց-ցոճոճ pertimuit; trans oppositam [ripam]: trans ulteriorem [ripam]; trucidare: occidere; ut-et: ut-forte; ut (primum): ut-primum; venator: captor; vigilare: vigil-esse; vivens: vivax; viv<id>um-facere: vivum-facere; vultus: os; zona: cinctura.

In *Kursiv* bringen wir folgende grammatische Abkürzungen: *abl.* Ablativ, *acc.* Akkusativ, *adv.* Adverb, *adj.* Adjektiv, *adj. verb.* Verbaladjektiv, *coll.* Kollektiv, *dat.* Dativ, *fut.* Futur, *gen.* Genitiv, *imp. I.* Imperativ Präs., *imp. II.* Imperativ Aor., *impf.* Imperfekt, *instr.* Instrumentalis, *it.* Iterativ, *nom.* Nominativ, *part.* Partizip, *pass.* Passiv, *pl.* Plural, *praed.* Prädikativ, *praes.* Präsens, *praes. cons(uet.)*: praesens consuetudinis, *sg.* Singular, *temp.* temporale, *term.* Terminal, *v. verbi*, *verb.* verbaliter.

Folgende schwer übersetzbare Enklitika werden (in *Kursiv*) unübersetzt beibehalten: (+ *dzi*) Fragepartikel (Mk 5,14; 8,23); (+ *ege*) vgl. iste, (+ *igi*) vgl. ille, (+ *mo*) -wärts (Mk 5,21), (+ *re*) Verstärkungspartikel (Mk 1,19), (+ *ve*) vgl. -dem: hervorhebende und identifizierende Partikel.

(Fortsetzung folgt)